

Regeringens proposition

1982/83: 68

om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen

beslutad den 18 november 1982.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd eller det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ROINE CARLSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att staten övertar Statsföretag AB:s aktier i Luossavaara-Kiirunavaara AB, AB Statens Skogsindustrier, SSAB Svenskt Stål AB, Svenska Petroleum AB och Norrbottens Järnverk AB enligt villkor som anges i ett mellan staten och Statsföretag träffat avtal. Avtalet innebär bl. a. att staten till Statsföretag skall utge ett kontant belopp på 2 400 milj. kr., att Statsföretag till staten överlåter en fordran på Svenska Petroleum på 62 500 000 kr. samt att staten efterger sina fordringar på Statsföretag på sammanlagt 225 108 000 kr. på grund av lån som lämnats för aktieteckning m. m. i Svenska Petroleum. Det innebär vidare att staten övertar betalningsansvaret för en skuld på 450 milj. kr. som Statsföretag har till Norrbottens Järnverk.

För förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB föreslås ett statligt tillskott till bolaget på 110 milj. kr.

För att genomföra en finansiell rekonstruktion av AB Statens Skogsindustrier föreslås att bolaget får ett kapitaltillskott på 2 000 milj. kr.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-11-18

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, B. Andersson, Gradin, Dahl, R. Carlsson.

Föredragande: statsrådet R. Carlsson

Proposition om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen

1 Inledning

Riksdagen beslöt våren 1982 (prop. 1981/82:125, NU 1981/82:53, rskr 1981/82:405) att anvisa ett tillskott på 300 milj. kr. till Statsföretag AB. Tillskottets syfte var att trygga bolagets likviditetsutveckling i avvaktan på förslag om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen.

Statsföretag har i skrivelse den 16 februari 1982 hemställt om kapitaltillskott till bolaget. Härutöver har skrivelser inkommit avseende Regioninvest i Norr AB (Regioninvest) och Svenska Industrietableringsaktiebolaget (Svetab).

I fråga om Statsföretag har Öhrlings Revisionsbyrå AB på industridepartementets uppdrag i samarbete med företaget analyserat företagsgruppens planer för åren 1982–1984 och beräknat det erforderliga kapitalbehovet enligt dessa planer.

Härutöver har i fråga om AB Statens Skogsindustrier (ASSI) en analys gjorts av bolagets resultatutveckling och kapitalbehov för åren 1982–1984. ASSI har i en skrivelse som inkom till industridepartementet den 15 november 1982 hemställt om statlig medverkan för att genomföra en finansiell rekonstruktion.

Dåvarande chefen för industridepartementet, statsrådet Nils Åsling, tillsatte våren 1982 en arbetsgrupp med uppgift att se över Statsföretagsgruppens struktur och finansiering. Arbetsgruppen begärde entledigande från uppdraget den 5 oktober 1982. Arbetsgruppens utredningsmaterial har överlämnats till industridepartementet.

I det följande kommer jag att föreslå en organisatorisk uppdelning av Statsföretagsgruppen, som innebär bl. a. att Statsföretags aktier i Luossa-

vaara-Kiurunavaara AB (LKAB), SSAB Svenskt Stål AB (SSAB), ASSI, Norrbottens Järnverk AB (NJA) och Svenska Petroleum AB förvärvas av staten. Jag kommer också att föreslå att staten täcker förluster i Regioninvest och att en ekonomisk rekonstruktion genomförs av ASSI.

2 Statsföretagsgruppens ekonomiska utveckling

På industridepartementets uppdrag har Öhrlings Revisionsbyrå AB i samarbete med Statsföretag gjort en genomgång och sammanställning av de akutella ekonomiska planer som framtagits inom Statsföretagsgruppen i syfte att utgöra underlag för bedömning av erforderligt kapitaltillskott. Analysen genomfördes vid årsskiftet och i början av år 1982. En uppföljning av undersökningen har gjorts under september–oktober 1982.

Underlag för bedömningen har varit en långsiktsplan för Statsföretagsgruppen för åren 1982–1984. För ett flertal av Statsföretags mer väsentliga dotterbolag gjordes dessutom en detaljerad genomgång i början av år 1982. Analysen av gruppens ekonomi utgår från att dess sammansättning och struktur i allt väsentligt bibehålls oförändrad. Några statliga tillskott utöver vad som redan har beslutats av riksdagen har inte beaktats.

Riksdagen beslöt våren 1982 att ge Statsföretag ett tillskott på 300 milj. kr. för att stärka bolagets likviditet i avvaktan på ett slutligt förslag om rekonstruktion av företagsgruppen (prop. 1981/82:125, NU 1981/82:53, rskr 1981/82:405).

Statsföretags prognoser uppgjorda i mitten av år 1982 grundas på att en konjunkturuppgång väntas mot slutet av år 1983. Även för år 1984 bedöms den goda konjunkturen bestå. Statsföretagsgruppens omsättning för år 1982 beräknas uppgå till 16,8 miljarder kronor. Omsättningen i nominella termer antas i långsiktsplanen öka med nära 40% under perioden. Bruttovinsten väntas samtidigt förbättras. Statsföretagsgruppens prognostiserade resultatutveckling åren 1982–1984 innebär likväl en ackumulerad förlust efter finansiella intäkter och kostnader under perioden på 2 000 milj. kr. Tillkommande nedskrivningsbehov i flera av dotterbolagen medför ytterligare kostnader. Resultatet efter finansiella poster har för perioden prognostiserats till totalt -3 100 milj. kr. Gruppens resultat efter skatt uppgick år 1981 till -1 687 milj. kr. För år 1982 prognostiseras motsvarande resultat till -1 800 milj. kr., varvid hänsyn tagits till devalveringen i oktober 1982. För 1983–1984 förväntas fortsatta underskott. Vid bedömning av prognoserna bör man ha i åtanke att gruppen inte har beaktat någon löpande förlusttäckning vilket innebär att förlusterna löpande måste finansieras med ökad upplåning med därtill försämrat räntenetto. Detta utgör dock en hypotetisk situation då den upplåning som skulle erfordras inte är möjlig att genomföra med hänsyn till moderbolagets urholkade

ställning. Prognosen presenteras likväl enligt detta mönster för att utgöra bakgrund för bedömning av erforderligt kapitaltillskott till gruppen.

Inom regeringskansliet har de olika bedömningar av Statsföretags förväntade ekonomiska utveckling som framkommit under år 1982 följts noga. Dessa bedömningar är fortlöpande föremål för omprövning helt eller delvis. De siffror som redovisas i denna proposition baseras om inte annat anges på senast tillgängliga uppgifter från Statsföretag. Alla kända förlustrisker och medelsbehov för rekonstruktioner som påtalats av Statsföretag har medtagits i resultatprognoserna. Det bör noteras att det redovisade siffermaterialet speglar gruppens utveckling utan beaktande av de positiva resultat effekter som nya åtgärdsprogram för dotterbolagen bör medföra. Atskilliga åtgärder bör efter en finansiell rekonstruktion kunna genomföras med resultatförbättringar som följd.

De största underskotten finns i ASSI, LKAB och Beroxo AB samt i moderbolaget. Jag kommer senare att redogöra för den ekonomiska utvecklingen inom ASSI.

Efter beslut av riksdagen hösten 1981 genomfördes en ekonomisk rekonstruktion av LKAB för åren 1982–1984 (prop. 1981/82: 56, NU 1981/82: 13, rskr 1981/82: 82). LKAB har i sina förnyade resultatprognoser omvärderat antagandet om volymutvecklingen på malmmarknaden vilket leder till en minskning av produktionen. Detta medför att resultatet försämrats jämfört med tidigare prognoser. För år 1982 väntas LKAB redovisa en förlust på ca 500 milj. kr. Budgetarbetet för år 1983 inriktas mot att nå ett nollresultat.

Enligt en ekonomisk analys som genomförts av Beroxo finns det ingen möjlighet för bolaget att redovisa lönsamhet inom överskådlig tid. De löpande förlusterna inkl. kapitalkostnader för åren 1982–1984 har uppskattats till ca 350 milj. kr. För bolagets framtida verksamhet förutsätts att moderbolaget tillskjuter kapital för att täcka förlusterna och för att bibehålla aktiekapitalet på en lägsta tillåten nivå. Under förutsättning att verksamheten skall drivas vidare måste Beroxo rekonstrueras.

I motsats till den förväntade negativa resultatutvecklingen i ovan nämnda dotterbolag förväntas bl. a. Investment AB Procordia, Ceaverken AB, SARA AB och Kabi Vitrum AB redovisa en gynnsam resultatutveckling.

För Statsföretagsgruppen innebär den försämrade resultatutvecklingen krav på ökad upplåning. Enligt bokslutet år 1981 uppgick lån och andra skulder till 16 390 milj. kr., motsvarande mer än 70% av gruppens totala tillgångar, 22 970 milj. kr. Det egna kapitalet inkl. beskattade och obeskat- tade reserver uppgick till 6 570 milj. kr., vilket innebär en soliditet av ca 26%. Med den antagna utvecklingen beräknas eget kapital i gruppen år 1984 ha minskat till 2 380 milj. kr., vilket skulle ge en soliditet av 11%.

Investeringarna i gruppen väntas ligga på en betydligt lägre nivå än under tidigare år. För år 1980 uppgick gruppens sammanlagda investering-

ar till 2 330 milj. kr. För innevarande år beräknas motsvarande belopp till 1 100 milj. kr. Investeringsvolymen antas i långsiktplanen i princip halveras för gruppen i jämförelse med toppåret 1980. Basindustriföretagen inom gruv-, skogs- och kemibranscherna bedömer att deras investeringsnivå i princip skall ligga på oförändrad nivå i löpande penningvärde, vilket medför sänkta investeringsvolymen. Avskrivningarna enligt plan beräknas under prognosperioden täcka drygt 80 % av planerade investeringar.

2.1 Moderbolagets utveckling

Enligt långsiktplanen väntas moderbolaget, Statsföretag, redovisa ett underskott under åren 1982–1984 på sammanlagt ca 3 400 milj. kr. Resultatet har då tillgodoräknats det tillskott på 300 milj. kr. som riksdagen beslöt tidigare i år. Förlusten förorsakas huvudsakligen av att moderbolaget tvingas att lämna betydande koncernbidrag eller aktieägartillskott till flera av dotterbolagen för att täcka förluster samt av ett mycket stort negativt finansnetto.

För innevarande år har en förlust på ca 1 600 milj. kr. prognostiserats för moderbolaget. Resultatutvecklingen innebär att moderbolagets egna kapital urholkas redan i 1982 års bokslut.

Statsföretags totala tillgångar i form av likvida medel, fordringar och aktier uppgick enligt bokslutet år 1981 till 8 450 milj. kr. Skulderna uppgick till 4 760 milj. kr. och eget kapital inkl. beskattade reserver till 3 690 milj. kr.

Till följd av ett flertal tyngre dotterbolags prognoser om fortsatta förluster ställs utökade anspråk på moderbolagets finansiella resurser, varför moderbolaget utan kapitaltillskott skulle tvingas tillgripa en kraftigt ökad upplåning. Enligt dessa beräkningar skulle Statsföretag tvingas finansiera kapitalanspråken från dotterbolagen med kortfristig upplåning, vilket leder till ett ytterligare försämrat räntenetto och fortsatt urholkning av bolagets egna kapital. I prognosen för år 1984 väntas eget kapital inkl. reserver endast uppgå till 430 milj. kr. Detta innebär att mer än två tredjedelar av aktiekapitalet förbrukats och att bolaget skulle vara likvidationspliktigt.

En fortsatt verksamhet utan kapitaltillskott är dessutom inte möjlig då det s. k. negativklausultrymmet i moderbolaget överskrids före utgången av år 1982. Moderbolaget har nämligen inte ställt några säkerheter för sin länestock i form av garanti eller pantförskrivning av tillgångar. I stället innehåller lånekontrakten s. k. negativklausul för de svenska obligationslånen och andra speciella villkor för utlandslånen. I den händelse negativklausultrymmet överskrids kan långgivare förklara moderbolaget i default vilket medför att Statsföretags långfristiga upplåning på ca 2 000 milj. kr. kan sägas upp till omedelbar återbetalning. Default uppstår om summan av eget kapital och hälften av obeskattade reserver i princip understiger summan av den långfristiga upplåningen samt ingångna ansvarsförbindelser för koncernföretagens upplåning.

Med hänsyn till moderbolagets finansiella situation finns det inga praktiska förutsättningar att med antagen resultatutveckling kunna ta upp de i prognosen medtagna kortfristiga lånen.

Moderbolagets likvida medel tappas successivt av under innevarande år. Akut likviditetsbrist förväntas uppkomma under första halvåret 1983.

I aktieförvaltande företag som Statsföretag brukar en målsättning vara att aktieinnehavet i dotterbolag i det närmaste skall motsvaras av eget kapital. I 1981 års bokslut uppgick bokfört värde på aktierna i Statsföretags balansräkning till 4 550 milj. kr. och översteg därmed det egna kapitalet inkl. beskattade reserver med ca 860 milj. kr. Annorlunda uttryckt innebär detta att moderbolaget lånefinansierat en avsevärd del av aktieinnehavet. Detta innebär i sin tur att avkastningen på aktieinnehavet måste vara så stor att den förutom avkastningen på eget kapital täcker räntekostnaderna förknippade med upplåningen. Dotterbolagens sammanlagda avkastningsförmåga är sådan att det f. n. inte finns förutsättningar för att täcka dessa räntekostnader, än mindre att ge någon avkastning på det egna kapitalet.

Av min redovisning framgår att Statsföretagsgruppen måste rekonstrueras finansiellt. För att sanera moderbolagets och flera av dotterbolagens finanser kommer att krävas betydande statliga tillskott. Enbart för moderbolaget är ett tillskott på ca 1 000 milj. kr. nödvändigt. För att finansiera förväntade förluster och rekonstruktioner av dotterbolag vid sidan av ASSI, LKAB, SSAB och Svenska Petroleum erfordras ett kapitaltillskott på 1 000–1 500 milj. kr. efter det att bidrag från övriga dotterbolag ianspråktagits. Osäkerheten i sistnämnda belopp avser framför allt Beroxos och Regioninvests resultatutveckling. Till detta skall också läggas att ASSI behöver ett kapitaltillskott som uppgår till 2 000 milj. kr. för att genomföra en finansiell rekonstruktion. Jag återkommer i det följande till dessa frågor.

3 Organisatoriska förändringar av Statsföretagsgruppen

Statsföretag är i dag ett konglomerat med verksamhet inom en mängd branscher, med företag av mycket olika storlek och mycket olika ekonomiska förutsättningar samt med företag med kraftigt varierande näringspolitisk betydelse. De tyngsta dotterbolagen och intresseföretagen såsom LKAB, SSAB, ASSI och Svenska Petroleum är av sådan storlek i fråga om resultatvariationer, investeringsvolymen o. dyl. att vart och ett av dessa bolag i vissa lägen kan sätta Statsföretags hela existens på spel. Dessa företag konkurrerar med ett mycket stort antal jämförelsevis små företag om Statsföretags finansiella resurser. För en närmare beskrivning av Statsföretagsgruppens sammansättning m. m. hänvisas till 1982 års Redogörelse för de Statliga företagen (skr 1982/83: 20).

Företagsgruppens volym och sammansättning har vidare ökat så att gruppen har blivit för stor och svåröverskådlig för att kunna administreras och styras på ett effektivt sätt.

Jag anser därför att en organisatorisk uppdelning av Statsföretagsgruppen nu bör ske. I det följande kommer jag att lämna förslag om detta. Som en bakgrund till förslagen vill jag dock först presentera några av de principer för organisationen av den statliga företagssektorn som varit vägledande för mitt förslag.

- Huvudprincipen bör vara att statliga bolag grupperas i koncerner. Därigenom begränsas antalet bolag som direkt ägs av staten och mängden av ägarfrågor som direkt belastar regeringskansliet, främst industridepartementet.
- Staten måste som ägare av företag ha ett effektivt inflytande över policyfrågor rörande den statliga företagssektorn som helhet. Det formella instrumentet för statens inflytande i dess roll som företagsägare är bolagsstämman. Därtill kommer att staten har möjlighet att genom villkor i samband med bl. a. kapitaltillskott samt i vissa fall genom föreskrifter i s. k. offertavtal utöva ett inflytande över verksamheten. Vidare utövas statens inflytande genom informella kontakter mellan ägare och styrelse och företagsledning.
- För såväl staten som företagen är det väsentligt att moderbolagen i de statliga koncernerna har hög kompetens för sin uppgift. Moderbolagen bör därför vara specialiserade branschmässigt eller ha annan särskild kompetens som kan tillföras koncernen och de olika koncernbolagen.
- Utnyttjandet av moderbolag som mellanled i förvaltningen av de statliga bolagen får inte medföra att kompetensen koncentreras till moderbolaget och att dotterbolagens kompetens utarmas.
- En viktig uppgift för moderbolagen är att utöva ansvaret för finansiell planering och kontroll över dotterbolagen. Varje moderbolag måste självständigt kunna ta ansvar för att man har en sund finansiell ställning i förhållande till avkastningskrav, investeringsbeslut och andra åtaganden. Moderbolagen skall också ansvara för kontakter med ägaren.

Som ett led i förverkligandet av ovan angivna principer har staten träffat ett avtal med Statsföretag om förvärv av Statsföretags aktier i LKAB, SSAB, NJA, ASSI och Svenska Petroleum. Avtalet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Innan jag går in på själva avtalet och de aktietransaktioner m. m. som föranleds av avtalet vill jag närmare redovisa motiven för ett övertagande av de nämnda bolagen m. m.

3.1 Förvärv av LKAB, SSAB och NJA

Statsföretag äger samtliga aktier i LKAB och 50% av aktierna i SSAB. Staten äger direkt 25% och Gränges AB resterande 25% av aktierna i SSAB.

LKAB och SSAB är finansiellt mycket tunga och har mycket stor industri-, regional- och sysselsättningspolitisk betydelse. Båda företagen genomgick en finansiell rekonstruktion under hösten 1981 efter beslut av riksdagen (prop. 1981/82: 56, NU 1981/82: 13, rskr 1981/82: 82). Motivet för utbrytning av dessa båda företag med sina speciella branschproblem är att de uppvisar så kraftiga variationer i fråga om resultat och investeringsvolymerna att det tidvis kan inverka på hela Statsföretagsgruppens situation. Internationellt sett är situationen densamma för liknande företag i de flesta västeuropeiska länder. Stål- och gruvföretagen har sålunda i allt större utsträckning kommit att ägas av staterna och företagen har omfattats av stora statliga stödprogram.

Under hänvisning till vad jag har anfört förordar jag att staten förvärvar Statsföretags aktier i LKAB och SSAB. Dessa företag bör utgöra en separat företagsgrupp under ett moderbolag direkt under industridepartementet. Som moderbolag bör NJA användas. Som jag har nämnt återkommer jag strax till de transaktioner som i detta hänseende behöver göras.

Jag förutsätter att det nya moderbolagets administration kan bli mycket begränsad. Genom att enbart tre bolag ingår i denna grupp bör styrningen av bolagen kunna samordnas genom att de tre styrelserna kan – med undantag för Gränges AB:s representanter i SSAB:s styrelse – bestå av i huvudsak samma personer. Några ytterligare bolag ur Statsföretagsgruppen bör i dagens läge inte tillföras denna gruv- och stålkoncern.

Målsättningen för den nya gruv- och stålkoncernen bör vara att uppnå företagsekonomisk lönsamhet. LKAB och SSAB måste drivas efter affärsmässiga principer och så rationellt att företagen kan hävda sig i den internationella konkurrensen på detta område. Jag vill i sammanhanget framhålla att de föreslagna transaktionerna inte på något sätt förändrar Gränges inflytande i SSAB. Gränges kommer att kvarstå med sitt 25-procentiga aktieinnehav i SSAB och utöva ägarinflytande i bolaget samt vara representerat i styrelsen för bolaget.

3.2 Förvärv av ASSI

Vad gäller ASSI kan delvis samma skäl åberopas för en utbrytning ur Statsföretag som för LKAB och SSAB. Därtill kommer att statens intressen med anknytning till skogsindustri bör samordnas för största möjliga effektivitet och lönsamhet. De statliga majoritetsägda skogsintressena representeras förutom genom ASSI också genom domänverket och Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (Ncb). Möjligheterna till en bättre samordning mellan de statliga skogsintressena bör enligt min mening tillvaratas. En sådan önskvärd samordning går inte att åstadkomma inom Statsföretag.

Jag kommer i det följande att närmare redogöra för min syn på den önskvärda samordningen mellan statens skogsintressen och för den ekono-

miska utvecklingen inom ASSI och föreslå att staten medverkar i en ekonomisk rekonstruktion av bolaget.

3.3 Förvärv av Svenska Petroleum

Svenska Petroleum ägs f. n. av staten (genom statens vattenfallsverk) och Statsföretag med hälften var. Svenska Petroleum bildades år 1975 som kommersiellt instrument för statens oljepolitik. Målet för verksamheten är att bidra till en långsiktigt tryggad oljeförsörjning. Bolagets snabba expansion, särskilt under åren 1979–1981, har inneburit stora krav på kapitaltillskott från ägarna.

Medel för Statsföretags engagemang i Svenska Petroleum har anvisats på statsbudgeten fr. o. m. budgetåret 1976/77 i form av tills vidare ränte- och amorteringsfria lån. Av det totala lånebeloppet på 225 108 000 kr. har Statsföretag tillfört Svenska Petroleum 162 608 000 kr. genom aktieteckning och 62 500 000 kr. genom förlagslån. Förutom lånen har totalt 395 milj. kr. anvisats på statsbudgeten för ägartillskott från Statsföretag till Svenska Petroleum. Medel för vattenfallsverkets motsvarande aktieteckningar, lån och ägartillskott har belastat verkets anslag.

Statsföretag har i olika sammanhang förklarat att bolaget inte har någon möjlighet att i fortsättningen ikläda sig några finansiella åtaganden gentemot Svenska Petroleum.

Jag förordar att staten nu övertar Statsföretags aktier i Svenska Petroleum. Vid bifall till detta kommer Svenska Petroleum att ägas av staten, varvid hälften av aktierna redovisas direkt under industridepartementet och återstoden liksom f. n. förvaltas av vattenfallsverket. Jag anser inte att regeringen har anledning att nu ta ställning till frågan om vattenfallsverkets förvaltarroll. Jag utgår från att denna fråga kommer att tas upp senare.

3.4 Köpeskilling, aktietransaktioner, m. m.

Den kontanta delen av köpeskillingen för de aktier i ASSI, LKAB, SSAB, NJA och Svenska Petroleum som staten övertar från Statsföretag utgör enligt avtalet 2 400 milj. kr.

Enligt avtalet skall staten vidare efterge sin fordran på Statsföretag om sammanlagt 225 108 000 kr. på grund av lån som lämnats för aktieteckning m. m. i Svenska Petroleum och för vilka jag tidigare lämnat en redogörelse. Därutöver skall staten enligt avtalet utan särskilt vederlag överta Statsföretags tidigare nämnda fordran på Svenska Petroleum om 62 500 000 kr. Uppgörelsen innebär att Statsföretags engagemang i Svenska Petroleum inte medfört någon finansiell belastning för moderbolaget.

I fråga om NJA gäller följande. NJA bedriver inte längre någon rörelse. Bolagets tillgångar utgörs av likvida medel på ca 550 milj. kr. som härrör från bildandet av SSAB år 1978. Dessa medel är f. n. kortfristigt placerade

som lån till moderbolaget Statsföretag. Enligt avtalet skall staten överta 450 milj. kr. av Statsföretags skuld till NJA. Resterande del av skulden skall Statsföretag betala till NJA, med avdrag för utdelning för år 1982, senast på överlåtelsedagen. Förutom denna belastning innebär transaktionen att NJA kan brytas ut utan några likviditetskonsekvenser för Statsföretag.

Den sammanlagda köpeskillingen för aktierna utgör således 3 012 608 000 kr., varav 2 400 milj. kr. erläggs kontant och resterande del i form av avräkning av fordringar och skulder.

I enlighet med det anförda förordar jag att regeringen, såvitt avser den kontanta köpeskillingen enligt avtalet, föreslår riksdagen att härför anvisa 2 400 milj. kr. Medlen bör anvisas under ett särskilt reservationsanslag benämnt Förvärv av aktier från Statsföretag AB på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår. Jag förordar vidare att regeringen föreslår riksdagen att bemyndiga regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser i övrigt som följer av avtalet.

Som jag tidigare förordat bör sedan staten övertagit Statsföretags aktier i LKAB och SSAB dessa aktier överföras till NJA. Detta bör gå till så att aktierna överförs mot kvittning av den skuld på 450 milj. kr. till NJA som staten enligt vad jag tidigare anförat övertagit från Statsföretag. Även statens övriga aktieinnehav i SSAB bör överföras till NJA. Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att överlåta de nämnda aktierna till ett av staten ägt aktiebolag.

I samband med ställningstagandet till bildandet av SSAB beslöt riksdagen att medge att staten utfäster sig att säkerställa Statsföretags möjligheter att fullgöra sina förpliktelser enligt konsortialavtalet rörande SSAB (prop. 1977/78: 87, NU 1977/78: 15, rskr 1977/78: 198). För närmare uppgifter rörande konsortialavtalet vill jag hänvisa till nämnda proposition s. 39–43 samt s. 61–66. Vissa förändringar i avtalet gjordes i samband med beslutet om kapitaltillskott till SSAB år 1981 (jfr prop. 1981/82: 56 s. 31–34). När nu Statsföretags engagemang i SSAB avses upphöra och överföras till NJA i enlighet med vad jag nyss förordat bör statens nämnda utfästelse i stället gälla NJA. Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens medgivande till detta.

4 Målsättning för Statsföretagsgruppen

Ett genomförande av de åtgärder som jag nyss har förordat innebär att Statsföretagsgruppens sammansättning väsentligt kommer att förändras. Detta bör enligt min mening föranleda att den nu gällande målsättningen för Statsföretag ersätts med en ny. Innan jag går in på själva målsättningen vill jag dock redovisa de motiv som finns för det statliga företagsägandet.

Statsföretagsgruppens sammansättning är ett uttryck för flera olika mål

hos ägaren, dels normala kommersiella mål, dels också t. ex. regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska mål. Delvis har därför uppbyggnaden av företagsgruppen berott på tillfälligheter och problem i privata företag.

Inom Statsföretagsgruppen finns verksamheter inom en mängd olika branscher och av vitt skilda typer. Motiven för etableringar eller förvärv av de olika företagen är långt ifrån enhetliga. Vissa allmänna motiv framstår dock som mer betydande, t. ex. att staten har ett direkt ansvar för ett rationellt utnyttjande av landets naturtillgångar. Försörjningsskäl har motiverat tillkomsten av vissa statliga företag, t. ex. AB Ceaverken. Ett viktigt motiv för statligt företagande har i många fall varit önskemålet att lösa väsentliga sysselsättningsproblem. Det var detta motiv som ursprungligen låg bakom tillkomsten av bl. a. NJA och ASSI. De skäl som ursprungligen har motiverat ett förvärv eller tillkomsten av ett företag har i många fall försvagats. Företaget har då kunnat fortsätta att utvecklas enligt rent affärsmässiga principer i de flesta fall. Svenska Tobaks AB är ett exempel på en sådan utveckling.

Genom Statsföretagsgruppen har statsmakterna möjlighet att trygga en inhemsk produktion av viktiga produkter som annars kanske skulle bli för liten eller helt upphöra på grund av lönsamhetsskäl. Genom Statsföretagsgruppen har staten också möjlighet att genomföra vissa önskvärda investeringar eller medverka i industripolitiskt önskvärda strukturrationaliseringar. Via de statliga företagen har staten också möjlighet att göra industripolitiskt önskvärda satsningar där sådana annars inte skulle ha kommit till stånd på grund av t. ex. satsningens risk eller storlek. Det finns i sådana fall helt enkelt ingen privat ägare med tillräckligt intresse och tillräcklig kapacitet i fråga om risktagande, finansiering och företagsledning som är beredd att ställa upp som ägare på villkor som är rimliga för staten.

Slutsatsen är att staten som ägare till företag kan driva en aktiv politik på olika områden. Det bör också tilläggas att det är värdefullt för staten att ha erfarenhet av företagandets villkor och möjlighet att närmare följa utvecklingen i näringslivet. Enligt min mening är det också väsentligt att staten som företagsägare finns som ett alternativ till andra ägarkategorier och dessutom som ett alternativ som kan påverka näringspolitikens inriktning.

Det är enligt min mening uppenbart att flera av de motiv för statligt företagande som jag nu har berört gäller även för den del av Statsföretag, som kvarstår efter den förordade uppdelningen.

I prop. 1969: 121 om Statsföretags bildande, vilken antagits av riksdagen, formulerades den övergripande målsättningen för Statsföretagsgruppen, vilken ännu gäller, att "under krav på lönsamhet uppnå största möjliga expansion". Genom att uppnå detta mål ansågs Statsföretagsgruppen bäst kunna fylla en näringspolitisk roll. De statliga företagen skulle vidare ha ett särskilt ansvar att ta hänsyn till samhällsintresset vid val mellan olika produktions- och lokaliseringalternativ. Därutöver skulle en strävan vara att nå allt större arbetstillfredsställelse för de anställda. Målet

och villkoren för Statsföretagsgruppen skulle emellertid inte få innebära sådana inskränkningar i rörelsefriheten att den kom i underläge i förhållande till andra företag. Statens ägaransvar skulle bestå i att uppställa mål för Statsföretag, följa verksamheten och därmed indirekt den statliga koncernens långsiktiga utveckling samt att integrera den statliga företagsgruppen i den allmänna näringspolitiken. Ett offertförfarande angavs som metod att lösa speciella näringspolitiska uppgifter.

Mållformuleringen i propositionen utgick från det förslag som företagsdelegationen lagt fram i sitt betänkande. Samordning (stencil 1969: 1). Delegationen hade föreslagit att Statsföretag skulle drivas med krav på lönsamhet och med målsättningen att öka den statliga företagssektorns effektivitet, konkurrenskraft och därmed dess inneboende expansionsförmåga. Målsättningsproblemen diskuterades enbart i allmänna termer i betänkandet. Någon fördjupad analys gjordes inte.

I prop. 1969: 121 betonades expansionsmålet och i praktiken har expansionskravet kommit att framstå som det övergripande målet.

Trots de relativt klara målangivelser som uttalats har successivt växande klarhet och diskussioner om Statsföretagsgruppens mål uppstått. Berornde på företag och yttre förhållanden har olika aspekter prioriterats av ägare, företagsledning, fackliga företrädare och politiker. Kraven har varierat men sammantaget har det inneburit att Statsföretag fått utnyttja sina finansiella och personella resurser till många aktiviteter som ett normalt lönsamhetsinriktat företag aldrig skulle ha accepterat.

Det ekonomiska läget präglas i dag i Sverige liksom i övriga i-länder av en stagnerande industriproduktion. Flera av Statsföretagsgruppens företag är under rekonstruktion eller måste rekonstrueras. Därvid kommer ofrånkomligen sysselsättningen i företagen att minska, liksom omfattningen av verksamheten. Under många år har Statsföretag inte kunnat tillgodose kravet på lönsamhet och långt mindre kunnat expandera av egen kraft. Statsföretags nuvarande omfattning har finansiellt möjliggjorts dels genom stora statliga kapitaltillskott, dels genom en kraftigt ökad upplåning. För såväl ägare som styrelse liksom för övriga intressenter måste Statsföretags konsolidering framstå som ofrånkomlig.

Som jag har nämnt bör de förändringar i förutsättningarna för Statsföretags verksamhet som tidigare redovisats föranleda en omprövning av den målsättning som gäller för utövandet av den statliga ägarfunktionen i Statsföretag. Enligt min mening bör mållformuleringen kopplas till det förslag som företagsdelegationen ursprungligen förordade. Målsättningen för Statsföretagsgruppen bör således vara att *under krav på lönsamhet öka den statliga företagssektorns effektivitet och konkurrenskraft och därmed dess expansionsförmåga.*

De statliga företagen bör även fortsättningsvis ha ett särskilt ansvar att ta hänsyn till samhällsintresset vid val mellan olika produktions- och lokaliseringalternativ.

Det bör slås fast att om staten vill få till stånd åtgärder inom Statsföretagsgruppen som inte är förenliga med rent företagsekonomiska intressen, detta bör regleras genom särskilda avtal. Jag återkommer strax till vissa frågor som rör sådana s. k. offertavtal.

Härutöver skall en strävan vara att nå allt större arbetstillfredsställelse för de anställda.

I övrigt bör följande gälla.

För att inte konkurrenssnedvridning skall uppstå skall Statsföretagsgruppen på sätt som framhölls i prop. 1969: 121 verka under samma villkor som privata företag. Detta betyder bl. a. samma frihet och begränsning vid beslutsfattandet. Vidare betyder detta att kapitalförsörjningen skall tillgodoses på likartat sätt som för näringslivet i övrigt. Nytt kapital skall tillskjutas av likartade skäl och på likartade villkor som i andra företag. Det innebär att ägarkapital kan tillföras Statsföretag i form av nyemissioner när bolaget behöver kapitaltillskott för att genomföra t. ex. stora lönsamma investeringar.

De ovan angivna målformuleringarna ställer stora krav på Statsföretagsgruppen. Det förutsätter att det kunnande, de ambitioner och resurser som finns samlade inom de olika företagen tillvaratas och vidareutvecklas. Samtidigt måste de fördelar som ligger i koncernkonstruktionen och den spridning på olika verksamhetsområden som karakteriserar gruppen kunna tillvaratas. Det övergripande målet med de preciseringar som redovisats bör avse koncernen sammantagen. Det betyder att viljan till förändringar i syfte att nå de koncerngemensamma målen bör utvecklas ytterligare både inom och utom koncernen. Statsföretag skall självt ha huvudansvaret för att företagen i gruppen går en positiv utveckling till mötes och bör också ha möjligheter att förändra gruppens struktur.

Jag anser att Statsföretag sedan gruppen genomgått en rekonstruktion och konsoliderats bör sträva efter att uppnå en lönsamhet som medger tillfredsställande avkastning på ägarkapitalet.

På sikt bör avkastningskravet i princip ges likartad utformning som för enskilt ägda företag. Statsföretag skall emellertid också kunna vara ett instrument i regeringens näringspolitiska planering. I den mån Statsföretag åläggs uppgifter som kommer i konflikt med den företagsekonomiska målsättningen skall detta, såsom hittills, lösas genom ett offertförfarande.

Jag förordar att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört i fråga om målsättningen för Statsföretagsgruppen.

4.1 Offertförfarandet

I propositionen om Statsföretags bildande föreslogs att förvaltningsbolaget skulle åläggas skyldighet att lämna offert för fullgörandet av sådana speciella uppgifter som ägaren begär att bolaget skall fullgöra. Denna teknik skulle användas för att förena det företagsekonomiska intresset med

det samhällsekonomiska. Hur offerterna skulle utformas i praktiken skulle lösas från fall till fall.

Offertförfarandet har tillämpats för att förlänga en nedläggningsperiod och upprätthålla sysselsättningen såsom t. ex. vid AB Eisers norrlandsenheter i Norsjö och Sollefteå. Statsföretag har också lämnat offerter för att genomföra investeringar som inte har varit företagsekonomiskt motiverade, t. ex. utbyggnaden av ASSI:s fabrik i Karlsborg och investeringen i en oxo-anläggning vid Berol-Kemi AB i Stenungsund. Bildandet av Regioninvest i Norr AB är ytterligare ett exempel på ett offertärende. Offerterna har inneburit att Statsföretag efter riksdagsbeslut i varje särskilt fall har fått tillskott för att täcka kostnader i samband med offerterna.

De lösningar som har tillämpats i offertfallen har utarbetats vid varje tillfälle. Något enhetligt system för att upprätta offerter har inte funnits. Erfarenheterna under de gångna åren har snarare visat på att varje offertärende måste lösas för sig. Jag anser att offertförfarandet bör tillämpas även i framtiden. Staten bör ha ett system för att kunna åstadkomma olika näringspolitiska lösningar utan att dessa lösningar kommer i konflikt med det berörda företagets egna företagsekonomiska mål och restriktioner. Det finns enligt min mening emellertid ett behov att fastställa klara regler för offertförfarandet och att ytterligare utveckla offerttekniken.

Offertförfarandet är inte begränsat enbart till de statligt ägda företagen utan kan tillämpas för alla olika typer av företag i näringslivet. I varje enskilt fall är det riksdagen som fattar det avgörande beslutet, såvida det inte är fråga om de gängse industripolitiska, regionalpolitiska, arbetsmarknadspolitiska och försörjningspolitiska stödformerna. Till skillnad från övriga företag bör Statsföretag vara skyldigt att på begäran från regeringen lämna en offert i ett speciellt fall. Avsikten är att det mellan staten och Statsföretag skall träffas ett avtal på grundval av den av Statsföretag lämnade offerten. Ett sådant avtal, här kallat offertavtal, bör utformas som ett civilrättsligt avtal enligt vilket Statsföretag å ena sidan gör vissa åtaganden, t. ex. i fråga om sysselsättning och staten å andra sidan gör vissa åtaganden, t. ex. i fråga om ekonomisk ersättning. Offertavtalen bör vara förenliga med Statsföretags företagsekonomiska målsättning. Vidare bör avtalen vara tidsbegränsade och utvärderas i efterhand för att man skall kunna ta till vara erfarenheterna på ett mer systematiskt sätt.

Jag vill framhålla att man så långt det är möjligt bör försöka precisera olika villkor när ett offertavtal upprättas. Avtalen måste innebära rimliga ekonomiska lösningar för Statsföretag. Några åtaganden utöver vad som angetts i avtalet skall inte anses föreligga. Statsföretag måste således anses ha frihet och skyldighet att vidta alla åtgärder för att åstadkomma en utveckling inom offertföretaget i linje med Statsföretags allmänna företagsekonomiska målsättning såvida inte Statsföretag genom offertavtalet gjort något annat åtagande. Det är också Statsföretag som bär den ekonomiska risken i händelse fullföljandet av åtagandena i offertavtalet kräver större

ekonomiska insatser än vad som avsetts enligt avtalet. När offertavtalet väl är definierat bör ansvaret ligga på Statsföretag för att genomföra det. När offerten har fullföljts bör den ordinarie målsättningen för Statsföretagsgruppen gälla, dvs. företagsekonomisk lönsamhet.

Jag förordar att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört om tillämpningen av offertförfarandet.

5 Ekonomiska effekter på Statsföretag av förändringar i gruppens sammansättning

Jag har i det föregående redovisat den antagna ekonomiska utvecklingen inom den hittillsvarande Statsföretagsgruppen. Jag har därvid också konstaterat att utvecklingen är oacceptabel både för gruppen och ägaren. Bl. a. av detta skäl har jag förordat vissa förändringar av Statsföretagsgruppens sammansättning. Jag kommer nu att redovisa de ekonomiska effekterna på Statsföretag av denna förändring. Utgångspunkten för mitt resonemang är att staten övertar aktierna i LKAB, SSAB, NJA, ASSI och Svenska Petroleum. Avtalet mellan staten och Statsföretag innebär att staten till Statsföretag skall utge ett kontant belopp på 2 400 milj. kr., att Statsföretag till staten överlåter en fordran på Svenska Petroleum på 62,5 milj. kr. samt att staten efterger sina fordringar på Statsföretag på sammanlagt 225 108 000 kr. på grund av lån som lämnats för aktieteckning m. m. i Svenska Petroleum. Vidare skall staten överta en skuld på 450 milj. kr. som Statsföretag har till NJA.

Genom de föreslagna aktietransaktionerna får Statsföretagsgruppen en lämpligare storlek och sammansättning. Företagsledningen måste emellertid fortsätta arbetet med att genomföra nödvändiga rekonstruktionsinsatser i dotterbolagen.

Den kvarvarande Statsföretagsgruppen måste genomgå en radikal rekonstruktion syftande till att dotterbolagen inom gruppen blir vinstgivande. Det ankommer nu på Statsföretags ledning att utarbeta ett handlingsprogram för dotterbolagen med syftet att genomföra olika åtgärder så att en rekonstruktion av gruppen åstadkoms. Jag anser att det är synnerligen viktigt att Statsföretag vidtar nödvändiga åtgärder för att lösa problemen i framför allt Beroxo, Eiser och Regioninvest. Jag kommer senare att redogöra för kapitalbehovet inom Regioninvest.

För att Statsföretagsgruppen skall kunna utvecklas på ett positivt sätt sedan rekonstruktionen genomförts krävs en kraftsamling och koncentration till de områden där kompetens kan byggas upp. Statsföretag måste då kunna förvärva företag inom områden för sin affärsidé och avyttra företag som ligger utanför. Statsföretags styrelse har kommit till den uppfattningen att gruppen har goda förutsättningar att återställa lönsamheten sedan nödvändiga åtgärder genomförts och på sikt arbeta vidare i en affärsmässig och effektiv anda.

Med utgångspunkt från den av Statsföretag uppgjorda långsiktsplanen jämte aktuella uppgifter väntas utvecklingen för den reducerade Statsföretagsgruppen bli följande.

	1982	1983	1984
Omsättning, milj. kr.	10 700	12 100	13 900
Resultat efter finansiella poster, milj. kr.	- 600	+ 350	+ 560
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, milj. kr.	- 1 880	+ 240	+ 490
Avkastning på arbetande kapital, (före e. o. poster) %	2	9	9
Avkastning på eget kapital, (före e. o. poster) %	neg	7	17
Balansomslutning, milj. kr.	12 500	11 700	12 000
Soliditet % (utan avdrag för latent skatt)	23	25	27
Medeltal anställda	28 200	27 600	27 800

Resultatet för den nya Statsföretagsgruppen väntas bli positiv fr. o. m. år 1983. För efterföljande år bör förutsättningarna för ytterligare resultatförbättringar vara goda. När det gäller de enskilda dotterbolagen kan nämnas att gruppens stora vinstgenerator, Procordia, väntas redovisa fortsatt ökade vinster och förutsätts lämna en betydande del av resultatet före bokslutsdispositioner och skatt i koncernbidrag till moderbolaget. SARA visar en fortsatt positiv resultatutveckling under prognosperioden. Övriga bolag, vilka i varierande utsträckning har förutsatts kunna visa en god vinstutveckling, är ABAB Allmänna Bevaknings AB, KabiVitrum AB, Ceaverken AB, Kalmar Kockum AB, m. fl.

För Beroxo överväger Statsföretag att tillskjuta medel för total nedskrivning av bolagets anläggningar. Inkl. förlusttäckning för innevarande år erfordras för detta ändamål ett tillskott på 570 milj. kr. För kommande år förväntas Beroxo ha förutsättningar att generera ett positivt kassaflöde. Om dessa förutsättningar inte infrias erfordras ytterligare rekonstruktion eller nedläggning av verksamheten, vilket torde medföra tillkommande kostnader.

Fiser kräver, om inte kraftfulla åtgärder vidtas, fortsatt förlusttäckning. Tidigare analyser har visat att bolaget behöver rekonstrueras finansiellt.

Övriga bolag inom Statsföretagsgruppen, vilka enligt föreliggande prognoser skulle behöva fortsatt stöd av moderbolaget, är Berol Kemi AB, Rockwool AB, Nyckelhus AB, SMT, Pullmax, Kockums Industri samt vissa mindre bolag.

I prognoserna över den framtida utvecklingen har medel avsatts för rekonstruktion av vissa av ovanstående bolag. Dessa medel tillsammans med de resultatförbättringar som dotterbolagen bör kunna åstadkomma i samband med de finansiella rekonstruktionerna bör innebära att den osäkerhet som kan finnas beträffande kostnaderna för exempelvis Beroxo och

Eiser ryms inom ramen för det föreslagna kapitaltillskottet till Statsföretag.

Den nya Statsföretagsgruppen skulle få en soliditet av ca 25 %. Detta innebär en starkare finansiell ställning jämfört med om gruppen bibehålls oförändrad. Det måste dock poängteras att en sådan soliditetsnivå ändå inte skapar någon överdrivet stark finansiell ställning för gruppen att möta eventuella svängningar i konjunkturen efter år 1984.

5.1 Moderbolagets resultat och ställning åren 1982–1984

Den föreslagna ersättningen för aktierna, 2,4 miljarder kronor, medför att Statsföretag får ett överskott till följd av aktieförsäljningen. Det bokförda värdet uppgår nämligen till 2 206 milj. kr. sedan avdrag gjorts för en befintlig reserv för dessa aktier på 400 milj. kr. I 1982 års bokslut kommer även den beskattade reserven på 300 milj. kr., motsvarande det statliga tillskottet från våren 1982, att lösas upp. Sammantaget innebär dessa transaktioner att Statsföretag får ett extraordinärt överskott på 494 milj. kr. Statsföretags resultaträkning väntas se ut på följande sätt. Prognosen baseras på de antaganden som gjordes i början av november. Statsföretag har senare gjort vissa nya antaganden om bl.a. ränteeffekterna. Viss osäkerhet finns alltså i materialet som jag emellertid bedömer som ringa med hänsyn till den förstärkta finansiella ställningen som rekonstruktionen innebär för moderbolaget.

milj. kr.	1982	1983	1984
Koncernbidrag m. m.	- 1 177	+ 38	+ 170
Räntenetto enl. långsiktplan	- 192	- 370	- 375
Ränteeffekter av aktielikvid	-	+ 340	+ 470
Kursdifferenser m. m.	- 279	-	-
Administrations- och utvecklingskostnader	- 42	- 46	- 50
Summa	- 1 690	- 38	+ 215
Försäljning av aktier	+ 2 400		
Bokfört värde ASSI	- 770		
LKAB	- 786		
SSAB	- 1 050		
Upplösning av aktiereserv	+ 400		
Upplösning av beskattad reserv	+ 300		
Skatter	+ 494	- 75	- 75
Redovisat resultat	- 1 271	- 113	+ 140

För år 1982 väntas moderbolaget redovisa en förlust på 1 271 milj. kr. Även för år 1983 har en mindre förlust prognostiserats medan år 1984 förväntas medföra vinst. Som jag nämnt tidigare kommer flera av dotterbolagen att rekonstrueras under perioden, vilket medför stora kostnader av engångskaraktär under åren 1982 och 1983.

Statsföretags balansräkning förväntas utvecklas enligt följande.

(milj. kr.)	1982	1983	1984
Likvida medel	2 816	2 047	1 887
Fordringar	1 415	1 150	1 172
Aktier och andelar	1 964	1 964	1 964
	6 195	5 161	5 023
Skulder till dotterbolag	1 164	1 003	965
Rörelseskulder	184	174	164
Låneskulder	2 729	1 979	1 749
	4 077	3 156	2 878
Eget kapital	2 118	2 005	2 145
	6 195	5 161	5 023

Det egna kapitalet uppgick vid bokslutet år 1981 till 3 380 milj. kr., varav aktiekapitalet utgjorde 3 150 milj. kr. Som framgår av balansräkningsprognosen skulle Statsföretags egna kapital successivt komma att reduceras till en nivå av ca 2 000 milj. kr. vid utgången av år 1984. Statsföretag har funnit en i förhållande till hittillsvarande situation lägre nivå på eget kapital acceptabel efter det att aktierna i ASSI, LKAB, SSAB, Svenska Petroleum och NJA avyttrats och därigenom gruppens omfattning minskats.

Att moderbolaget således skulle redovisa förluster under åren 1982 och 1983 utgör en planerad del av den finansiella rekonstruktionen med åtföljande minskning av gruppens omfattning och av dess egna kapital. En följd av detta blir att aktiekapitalet får sättas ned vid 1983 års bolagsstämma. Om exempelvis aktiekapitalet nedsätts till 1 800 milj. kr. skulle sedan 1982 års förlust avräknats reservfonden uppgå till ca 300 milj. kr. För åren 1983 och 1984 förväntas en förlust på ca 100 milj. kr. resp. en vinst på drygt 100 milj. kr., varför aktiekapitalet och reservfonden bör kunna hållas intakt.

I prognoserna antas att förtida amortering av långfristiga skulder inte sker. I stället skulle Statsföretag redovisa en betydande överlikviditet. Statsföretag anser att man inom ramen för en aktielikvid på 2 400 milj. kr. bör kunna hantera de s. k. negativklausulerna gentemot kreditgivarna då planerad likviditet möjliggör återbetalning av samtliga långfristiga skulder till långivare utanför gruppen. Den nuvarande kortfristiga upplåningen förutsätts bli återbetald omgående efter det att kapitaltillskott erhållits.

Det bokförda värdet på moderbolagets aktier och andelar i dotterbolag, ca 2 000 milj. kr., motsvaras helt av eget kapital, något som varit en strävan vid rekonstruktionen av Statsföretag. Moderbolaget, Statsföretag AB, skulle efter den planerade rekonstruktionen uppvisa en stark ställning såväl vad gäller likviditet som soliditet.

Ett tillskott av 2 400 milj. kr. skulle, som tidigare nämnts, innebära att moderbolaget bör kunna finansiera samtliga förväntade förluster och rekonstruktionsåtgärder i dotterbolag, såsom Beroxo, Eiser, Rockwool, Nyckelhus, SMT, Pullmax, m. fl.

Den nya Statsföretagsgruppen kommer sedan pågående rekonstruk-

tioner i dotterbolagen har genomförts att ha en betydligt gynnsammare sammansättning än tidigare och en starkare finansiell ställning. Genom de beskrivna aktietransaktionerna kommer Statsföretag att få ett betydande tillskott. Jag anser detta tillskott vara tillräckligt för att Statsföretag tillsammans med egna åtgärder skall komma till rätta med lönsamhetsproblemen inom gruppen. Det ankommer nu på Statsföretags ledning och styrelse att planera och genomföra ett handlingsprogram för gruppen i linje med vad jag ovan har skisserat. Sedan rekonstruktionsperioden avslutats väntas koncernbidrag och utdelningar från dotterbolagen betydligt överstiga övriga dotterbolags krav på moderbolaget. Räntenettet i moderbolaget förväntas dessutom bli positivt och fr. o. m. år 1984 väntas moderbolaget redovisa vinst. Det bör enligt min mening också finnas utrymme för vissa egna satsningar och utvecklingsprojekt från moderbolaget vid sidan av dotterbolagens egna satsningar.

5.2 Svetab

Svetabs verksamhet består främst i medverkan i utvecklingsbara företag genom att tillföra dessa riskkapital och kunskande. Det sker genom tidsbegränsat delägarskap i minoritetsställning och med aktiv styrelseinsats i intressebolagen.

Riksdagen behandlade under våren 1982 frågan om utökad verksamhet och spridning av ägandet i Svetab (prop. 1981/82: 118 bil. 4, NU 1981/82: 51, rskr 1981/82: 417). Därvid uttalade riksdagen att en lämplig väg för andra intressenters medverkan i Svetab skulle kunna vara en riktad nyemission i bolaget. De närmare formerna för detta borde dock underställas regeringens prövning med hänsyn till det riskkapital som har satsats från samhällets sida i Svetab.

Enligt vad jag har erfårit pågår diskussioner mellan Svetab och finansierare av typen förvaltare av kollektivt kapital om en riktad nyemission i Svetab. Eftersom det ankommer på regeringen att godkänna villkoren för en sådan nyemission, återkommer jag till regeringen i denna fråga om dessa diskussioner leder fram till en formell framställning om sådant godkännande. Det kan därvid visa sig att det efter en eventuell ägarbreddning inte längre är ändamålsenligt att aktierna i Svetab innehas av Statsföretag utan att aktierna bör överföras antingen till staten eller till något annat av staten ägt bolag. En eventuell överföring av aktierna direkt till staten – som bör ske vederlagsfritt – bör inte ske utan att riksdagens godkännande inhämtats. Jag förordar att sådant godkännande inhämtas.

Jag förordar också att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att, efter ett eventuellt statligt förvärv av dessa aktier, överlåta aktierna till något aktiebolag, som helt eller delvis ägs av staten.

5.3 Beroxo AB

Statsföretag fick efter riksdagsbeslut år 1978 ett kapitaltillskott på 300 milj. kr. för att genomföra investeringen i en oxo-anläggning i Stenungsund (prop. 1977/78:125 bil. 11, NU 1977/78:63, rskr 1977/78:331). Anläggningens investeringen var kostnadsberäknad till 450 milj. kr. i löpande priser. Det totala kapitalbehovet angavs till 700 milj. kr. inkl. ränta under byggnadstiden, ökning av rörelsekapital, igångkörningskostnader m. m. Statsföretag förklarade sig kunna finansiera investeringen om bolaget erhöll ett kapitaltillskott på 300 milj. kr. Investeringen blev avsevärt mycket dyrare än vad som ursprungligen angavs. Fördyringen har av Statsföretag angivits till 300 milj. kr. Enligt Statsföretag beror detta bl. a. på att investeringskostnaderna underskattats från början. Andra bidragande faktorer var förlängd byggtid och växelkursförändringar.

Oxo-anläggningen överfördes till ett nybildat bolag, Beroxo AB, som ägdes av Statsföretag och Berol Kemi AB. Under år 1980 övertog Statsföretag samtliga aktier i bolaget. Statsföretag har sedan driftstarten svarat för finansieringen av verksamheten eftersom Beroxo vid nuvarande resultatutveckling inte har kunnat få bankfinansiering. Det statliga ägartillskottet på 300 milj. kr. användes i 1980 års bokslut för att göra en engångsredskrivning av anläggningsvärdet.

Beroxo arrenderar en anläggning i Örnköldsvik av MoDo t. o. m. år 1983 för produktion av butanol och lösningsmedel från Beroxos huvudprodukt, butyraldehyd.

Inom Beroxo finns totalt ca 300 anställda, varav drygt 100 i Örnköldsvik.

Den petrokemiska industrin upplever f. n. sin hittills djupaste lågkonjunktur vilket har drabbat Beroxo både kostnadsmässigt och marknadsmässigt. Förlusten för år 1980 uppgick till 127 milj. kr. och för år 1981 till 180 milj. kr. Underskotten har täckts genom koncernbidrag och aktieägartillskott från Statsföretag.

Enligt den ekonomiska analys som nu genomförts av Beroxo finns det ingen möjlighet för bolaget att redovisa lönsamhet inom överskådlig tid. De löpande förlusterna för åren 1982–1984 har uppskattats till ca 350 milj. kr. För bolagets framtida verksamhet förutsätts att ägaren tillskjuter kapital för att täcka förlusterna och för att bibehålla aktiekapitalet på en lägsta tillåtna nivå. Även efter år 1985 förutsätts fortsatta förluster och därmed krav på kapitaltillskott för förlusttäckning.

Kostnaden för en omedelbar avveckling av verksamheten i Beroxo har beräknats till ca 800 milj. kr.

Statsföretag och Beroxo har under ett par års tid diskuterat möjligheten att samordna Beroxos verksamhet med något annat petrokemiskt företag. Kontakter har tagits med olika intressenter. En sådan samordnad strukturlösning kräver emellertid mycket stora kapitalbelopp. I dagens läge har

inte något företag förklarat sig berett att medverka i en petrokemisk strukturlösning.

Det ankommer nu på Statsföretags ledning att vidta nödvändiga åtgärder för att slutligt lösa svårigheterna inom Beroxo. Några ytterligare medel erfordras enligt min mening inte för detta. Kostnaderna bör kunna täckas av den ersättning Statsföretag får genom aktieöverlåtelsen till staten.

6 Förlusttäckning i Regioninvest

Riksdagen beslöt år 1977 (prop. 1976/77: 125, NU 1976/77: 40, rskr 1976/77: 345) om medelstillskott till Statsföretag för att finansiera bildandet av ett till NJA knutet investmentbolag. Bolaget, som numera heter Regioninvest i Norr AB, är ett helägt dotterbolag till Statsföretag. Vid bildandet tillfördes bolaget totalt 25 milj. kr. Bolagets uppgift är att stimulera industriell utveckling i Norrbottens län. Riksdagens beslut innebar att bolaget företrädesvis skulle ingå som minoritetsägare i utvecklingsbara företag. Regioninvest skulle därvid ställa riskvilligt kapital till förfogande samt därutöver tillföra företagen management-resurser.

År 1979 beslöt riksdagen (prop. 1978/79: 127, NU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 322) om medelstillskott på 75 milj. kr. till Statsföretag för att finansiera den fortsatta verksamheten vid Regioninvest. Medelstillskottet var avsett att användas till rörelsekapital, borgensförbindelser, förlusttäckning samt för administrationskostnader. Som villkor för medlen angavs att anslaget skulle finansiera verksamheten vid Regioninvest under en treårsperiod räknat från den 1 juli 1979. Det uppdrogs åt Statsföretag att till regeringen lämna en redogörelse för medlens användning och den verksamhet som Regioninvest bedrivit under nämnda treårsperiod. Riksdagen beslöt våren 1982 (prop. 1981/82: 113, NU 1981/82: 51, rskr 1981/82: 417) om medelstillskott till Statsföretag om 55,2 milj. kr. för förlusttäckning i Regioninvest. Riksdagens beslut innebar att några ytterligare ägartillskott än de Statsföretag finner motiverade på rent affärsmässiga grunder inte kunde påräknas.

I och med 1982 års riksdagsbeslut har Regioninvest tillförts totalt 155,2 milj. kr. från staten, varav 3 milj. kr. i aktiekapital, 2 milj. kr. i reservfond och 150,2 milj. kr. i form av ägartillskott. Härutöver har koncernen under perioden 1977–1981 erhållit 108,6 milj. kr. i statliga medel i form av lokaliseringsstöd m. m.

Den övergripande målsättningen för Regioninvest är enligt riksdagens beslut att stimulera en industriell utveckling i Norrbottens län. I detta ingår också att skapa nya sysselsättningstillfällen i länet. Mot denna bakgrund har Regioninvests styrelse fastställt en intern målsättning som bl. a. innebär att bolaget på affärsmässiga grunder skall driva producerande företag i

Norrbottnen och som investmentbolag medverka i utvecklingsbara projekt och företag. Regioninvests verksamhet omfattar följande områden:

- Verkstadssektorn
- El/elektronik
- System för tunga transporter i besvärlig miljö
- Isolaminprodukter (brandsäkra och ljudisolerande byggelement, konstruktioner i laminerad och målad tunnplåt)
- Energisektorn

Regioninvest har sedan tillkomsten vuxit i omfattning genom förvärv av företag. Numera omfattar koncernen 29 helägda aktieföretag. Regioninvest har även aktieinnehav i sju intressebolag. Inom gruppen finns 680 anställda.

Regioninvests resultatutveckling har varit följande.

Milj. kr.	1979	1980	1981	1982 prognos
Försäljning	40,4	83,8	169,5	230,0
Tillverkningskostnader	-62,7	-105,1	-214,3	-283,2
Avskrivningar	- 1,0	- 2,4	- 12,1	- 10,0
Finansiellt netto	2,0	1,7	- 9,3	- 19,6
Resultat efter finansiellt netto	-21,3	- 22,0	- 66,2	- 82,8
Extraordinära poster	28,1	24,8	64,3	47,4
Bokslutsdispositioner och skatter	- 5,0	- 0,3	- 0,3	0,4
Nettoresultat	1,8	2,5	- 2,2	- 35,0

Som framgår av tabellen har Regioninvests verksamhet expanderat mycket snabbt. Bolaget har under hela perioden uppvisat stora förluster. För år 1982 beräknas förlusten till ca 82 milj. kr. Förlusterna har till största delen täckts genom statliga tillskott. Det tillskott på 55,2 milj. kr. som riksdagen beslöt om våren 1982 har använts för förlusttäckning för innevarande år. Resultatprognos utvisar ändå en nettoförlust på 35 milj. kr.

Regioninvests finansiella ställning har utvecklats enligt följande.

Milj. kr.	1979	1980	1981	1982
Omsättningstillgångar	63,3	104,5	149,5	153,0
Anläggningstillgångar	10,8	47,5	59,1	55,4
Summa tillgångar	74,1	152,0	208,6	208,4
Korta skulder	24,6	43,3	141,2	165,6
Långa skulder	9,0	44,6	61,0	72,0
Obeskattade reserver	0,2	0,3	0,5	0,1
Beskattade reserver	33,5	54,6	0,2	-
Eget kapital	6,8	9,2	5,7	-29,3
Summa tillgångar och eget kapital	74,1	152,0	208,6	208,4

Verksamheten har finansierats genom utnyttjande av statliga tillskott samt lån från Statsföretag.

Regioninvestkoncernens finansiella ställning är synnerligen svag. Bolaget måste nu rekonstrueras.

Enligt min mening har Regioninvest gjort en positiv insats för industriutvecklingen i Norrbotten. Företaget har emellertid haft att arbeta under svåra förhållanden. En stor del av verksamhetstiden har kännetecknats av ett svagt konjunkurläge. Industristrukturen i Norrbotten har medfört att många företag drabbats särskilt av detta. Vidare har Regioninvest av sysselsättningsskäl deltagit i en rad rekonstruktioner. Det är mot denna bakgrund viktigt att inte anlägga ett kortsiktigt perspektiv på bedömningen av företagets verksamhet.

Med beaktande av de speciella omständigheter Regioninvest har haft att arbeta under och som jag här har redogjort för anser jag att medel bör anvisas för att täcka resterande förluster för år 1982. Vidare anser jag att medel bör anvisas för att täcka väntade förluster år 1983 i avvaktan på den handlingsplan som företaget skall upprätta. Jag beräknar medelsbehovet till högst 110 milj. kr. Jag förordar därför att regeringen föreslår riksdagen att anvisa ett reservationsanslag på 110 milj. kr. för ändamålet på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83.

I fråga om förutsättningarna för detta tillskott vill jag anföra följande. Det är av största vikt att den ogynnsamma resultatutvecklingen så snabbt som möjligt bryts. Det är enligt min mening nödvändigt att företagets verksamhet får en affärsässig inriktning. Arbetet med att eliminera förluskällorna i bolaget och att förbättra produktiviteten i bolagets anläggningar behöver därför påbörjas omgående och bedrivs med all kraft så att framtida förluster undviks.

Statsföretag och Regioninvest bör utarbeta en handlingsplan för att visa under vilka förutsättningar bolagen i gruppen skall kunna nå lönsamhet.

Handlingsplanen bör presenteras senast den 1 april 1983. Först då detta material har lagts fram finns det enligt min uppfattning underlag att ta ställning till Regioninvests framtida verksamhet.

7 Finansiell rekonstruktion av ASSI

ASSI bildades år 1941 (prop. 1941:68, JoU 1941:32, rskr 1941:243) genom att domänverkets industrigrupp omformades till aktiebolag. Verksamheten var då främst inriktad på sågade trävaror. Denna har därefter utvidgats till produktion av pappersmassa och papper samt vidareförädling av trävaror och pappersprodukter. ASSI är numera ett av de större skogsindustriföretagen i landet. Antalet anställda är f. n. ca 8 500, varav ca 2 600 utomlands. Företaget bedriver verksamhet på ca 20 platser i Sverige. De viktigaste produktionsorterna inom landet är Karlsborg och Piteå i Norrbotten. Frövifors, Skinnskatteberg, Valåsen och Örebro i Mellansverige samt Brännögård och Eslöv i södra Sverige.

ASSI:s verksamhet är indelad i tre produktområden, alla med anknytning till skogsråvara och skogsindustriprodukter. Inom byggmaterialområdet har ASSI landets största tillverkning och export av sågade trävaror och träfiberskivor. Här ingår även fönstertillverkning. Inom pappersområdet är ASSI en av Europas största tillverkare av papper och kartong för förpackningar, främst kraftliner som används i wellpapp samt vätskekartong. Ca 80% av ASSI:s pappersmasseproduktion konverteras till papper. I produktområde förpackningar ingår wellpappföretag och plastbearbetande förpackningsföretag inom och utom landet. En sammanställning av ASSI-koncernens struktur m. m. bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

ASSI:s verksamhet har utvecklats i snabb takt under 1970-talet. Sedan år 1971 har koncernens omsättning vuxit från 600 milj. kr. till ca 4 200 milj. kr. Ett omfattande investeringsprogram har legat till grund för expansionen. Sammanlagt har investeringarna inom ASSI uppgått till ca 4 500 milj. kr. under de senaste tio åren, varav den större delen har avsett produktområdet papper. Sälunda har t. ex. under åren 1979–1981 investerats ca 940 milj. kr. i en ny kartongmaskin för främst vätskeförpackningar i Frövifors. I Karlsborg (Kalix) har satsats 615 milj. kr. för modernisering av massafabriken m. m. Riksdagen beslöt år 1978 (prop. 1978/79: 25 bil. 11, NU 1978/79: 16, rskr 1978/79: 122) om finansiellt stöd i form av kapitaltillskott på 275 milj. kr. och ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på 275 milj. kr. för denna investering. Bland övriga större investeringar under 1970-talet kan nämnas nybyggnation av en spånskivefabrik i Laxå, utbyggnad av Valåsens sågverk, förvärv av Örebro Pappersbruk AB samt utbyggnad av kraftlinerbruket i Lövholmen. Dessutom har fem wellpappföretag förvärvats i syfte att förädla papper som tillverkats i Norrbottens län.

Senare års strukturförändringar inom ASSI har även inneburit avvecklingar främst inom byggsektorn. Bl. a. har sågverk i Laxå och Horndal, företagens dörrfabrik i Horndal samt en wellpappfabrik i Billingsfors lagts ned. Företagen Ljusdals Träprodukter AB, AB Kalmar Interiör i Kalmar och Kramfors, Laxå spånskivefabrik samt företagen Tiplan Component AB och Bendbox AB har försålts, de tre senare till ett av ASSI delägt företag. Limträttillverkningen i Västervik har upphört. Sex äldre pappersmaskiner har uttrangerats. Som ett led i strukturförändringen har ett kartongföretag i Västtyskland förvärvats. Säckföretaget Flexer Sacks i Storbritannien har sålts under innevarande år. Avtal har träffats om överlåtelse av huvuddelen av aktierna i Töreboda Limträ AB till det norska företaget Moelven Brug A/S.

7.1 ASSI:s ekonomiska utveckling åren 1974–1981

ASSI:s ekonomiska utveckling under senare år har präglats av den omfattande investeringsverksamheten. Under perioden har för skogsindu-

strin generellt rätt en svag konjunktur. ASSI-koncernens resultatutveckling för åren 1974–1981 har varit följande.

ASSI-koncernens resultaträkning för åren 1974–1981

(milj. kr.)

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Rörelsens intäkter	1 665	1 238	1 501	1 620	2 371	2 897	3 475	3 656
Rörelsens kostnader	-1 062	-1 019	-1 369	-1 816	-2 297	-2 577	-3 018	-3 397
Rörelseresultat före avskrivningar	603	219	132	4	74	320	457	259
Avskrivningar enligt plan	- 76	- 92	- 104	- 131	- 169	- 177	- 170	- 217
Finansnetto	- 48	- 58	- 74	- 237	- 160	- 229	- 276	- 568
Resultat efter finansnetto	479	69	- 46	- 364	- 255	- 36	11	- 526
Extraordinärt netto	-	2	1	125	30	36	8	- 64
Resultat före boksluts-dispositioner och skatt	479	71	- 45	- 239	- 225	- 50	19	- 590
Redovisat resultat	31	7	11	1	- 335	2	3	- 518

Rörelseintäkterna har under perioden ökat med i genomsnitt 12% per år. Rörelseresultatet före avskrivningar har varierat i takt med konjunkturutvecklingen. Det finansiella nettot har över åren försämrats kraftigt till följd av att lånebelastningen ökat i samband med stora investeringar och som en följd av ett högre ränteläge. Till detta kommer att företaget, främst under perioden 1976–1978, lånade upp kapital för att finansiera de förluster som koncernen drabbats av. Från år 1978 till år 1981 ökade sålunda det negativa räntenettet exkl. kursförluster med 246 milj. kr. Räntecintäkterna ligger under perioden på en relativt konstant nivå. År 1981 ingick en kursförlust på 142 milj. kr. i finansnettot som sammanlagt uppgick till -568 milj. kr. Den största orsaken till resultatförsämringen är finansnettots utveckling. Bidragande till resultatutvecklingen har även varit en ökning av avskrivningarna enligt plan till följd av genomförda investeringar samt det förhållandet att investeringarna endast i begränsad utsträckning i det rådande konjunkturläget resulterat i bättre rörelseresultat.

ASSI:s ökade upplåning i förening med den svaga resultatutvecklingen under perioden har inneburit att företagens finansiella ställning urholkats, vilket framgår av följande tabell.

ASSI-koncernens balansräkning för åren 1974–1981

(milj. kr.)

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Omsättningstillgångar	868	1 085	1 307	1 501	1 957	1 873	2 000	2 303
Spärrkonto Riksbanken	8	29	18	10	9	2	—	4
Anläggningstillgångar	1 372	1 459	1 747	1 991	2 122	2 551	3 393	4 231
	2 248	2 573	3 072	3 502	4 088	4 426	5 393	6 538
Kortfristiga skulder	517	479	535	657	791	1 044	1 396	2 176
Långfristiga skulder	795	1 202	1 642	2 086	2 250	2 160	2 748	3 532
Obeskattade reserver	572	535	534	297	368	309	305	214
Beskattade reserver	—	—	—	—	550	582	616	374
Eget kapital	364	357	361	462	129	331	328	242
	2 248	2 573	3 072	3 502	4 088	4 426	5 393	6 538

ASSI:s totala kapital visar under perioden en genomsnittlig tillväxttakt på ca 16% per år. Det egna kapitalet har emellertid inte utvecklats i enlighet med totalkapitalets förändring. Under perioden har visserligen genom nyemission tillförts 440 milj. kr. från Statsföretag AB. Tidigare nämnda statliga kapitaltillskott och lån på tillsammans 550 milj. kr. har även redovisats som beskattat eget kapital. Tillväxten i det egna kapitalet har dock genom den negativa resultatutvecklingen endast varit ca 2% per år. Soliditeten har härigenom kraftigt försämrats under de redovisade åren. Sålunda uppgick soliditeten år 1974 till ca 30% för att ha sjunkit till ca 11% år 1981.

Av tabellen framgår även att ASSI under senare år i inte oväsentlig utsträckning tvingats utnyttja kortfristig upplåning för att finansiera verksamheten. Av de kortfristiga skulderna är ca 1 400 milj. kr. räntebärande krediter.

I sammanhanget bör nämnas att ASSI saknar egen råvara. Företaget köper all råvara och några skogsöverskott bidrar således inte till att förbättra resultatet eller likviditeten. Långsiktiga råvaruavtal finns emellertid mellan domänverket och ASSI. ASSI:s råvarubehov täcks härigenom till 50–60% genom leveranser från verket. Resterande behov täcks genom såväl inhemsk råvara från olika säljare som import.

7.2 ASSI:s kapitalbehov

ASSI:s styrelse har redovisat en prognos över företagets resultatutveckling och finansiella ställning för perioden 1982–1984. Öhrlings Revisionsbyrå AB har på industridepartementets och ASSI:s uppdrag gjort en analys över bolagets ekonomiska utveckling och kapitalbehov. Därvid har olika nivåer på resultatutveckling och finansiell rekonstruktion analyserats. På grundval av gjorda analyser har ASSI i skrivelse som inkom den 15 november 1982 begärt att staten skall medverka i en finansiell rekonstruktion av bolaget.

Prognosen bygger i huvudsak på ASSI:s efter genomförda strukturförändringar nu kvarvarande verksamheter. Den hittills höga expansionstakten begränsas under perioden. En fortsatt koncentration sker till ASSI:s centrala produkt- och marknadsområden. En viktig förutsättning för det ekonomiska utfallet är att kapitalets utnyttjande samt rörelseintäkterna beräknas öka till följd av antaganden om en förbättrad skogsindustrikonjunktur åren 1983–1984.

Under år 1982 väntas resultatet efter finansiella poster inkl. orealiserade kursförluster på ca 250 milj. kr. uppgå till –800 milj. kr. Förlusten har delvis täckts genom ett ägartillskott på 500 milj. kr. från moderbolaget Statsföretag. Även för åren 1983 och 1984 väntas ASSI redovisa förluster därest finansnettot inte sänks genom ägartillskott. ASSI konstaterar att resultatutvecklingen leder till en skuldsättning som företaget inte kan bära. En urholkning av det egna kapitalet beräknas ske i en sådan omfattning att företagets fortbestånd kan hotas. Ett ägartillskott är nödvändigt för att möjliggöra en finansiell rekonstruktion och återge företaget en rimlig soliditet.

Det omfattande investeringsprogrammet kombinerat med de senaste årens omstrukturering av koncernen har medfört att ASSI i allt väsentligt har ett livskraftigt produktprogram och moderna och rationella anläggningar med konkurrenskraftiga tillverkningskostnader. Den höga skuldbördan kombinerad med senare års höjda räntenivåer innebär dock att – även med en optimistisk bedömning av efterfråge- och prisutvecklingen – koncernen inte av egen kraft kan åstadkomma den konsolidering och den minskning av räntebärande skulder som måste ske. Härtill kommer en betydande exponering för valutakursförändringar till följd av en omfattande utlandsupplåning.

Målsättningen med ett ägartillskott är att nedbringa skuldbördan så att en långsiktig lönsamhet kan uppnås. Soliditeten bör också ligga på en sådan nivå efter ett ägartillskott att företaget klarar de inom skogsindustrin kraftiga konjunktursvängningarna. ASSI:s styrelse bedömer mot denna bakgrund att storleken på ett ägartillskott som skall svara mot ovan angivna målsättning uppgår till 2400 milj. kr. Därav är 100 milj. kr. avsedda för nödvändiga miljöinvesteringar i Karlsborgs cellulos- och pappersbruk.

Därutöver hemställer ASSI om att det tidigare nämnda lånet på 275 milj. kr. för finansiellt stöd till Karlsborgs bruk efterges. För lånet gäller f. n. att låneräntan varje år läggs till lånekapitalet samt att amortering sker när anläggningarna i Karlsborg visar överskott. Någon amortering av lånet har ännu inte skett. ASSI anser att ett väsentligt bidrag för att Karlsborg skall få en tillfredsställande ekonomisk bas är att ränte- och amorteringsskyldigheten på lånet upphör.

Med undantag av de ovan nämnda miljöinvesteringarna i Karlsborg kommer ett eventuellt ägartillskott att användas för att nedbringa koncer-

nens skuldbörda och därigenom minska räntekostnaderna. Under förutsättning att ASSI får ett tillskott på 2 400 milj. kr. samt att det nämnda lånet efterges kommer den finansiella ställningen att stärkas kraftigt enligt företagets beräkningar.

7.3 Förslag till statliga insatser

Till de åtgärder som krävs för att trygga ASSI:s fortsatta verksamhet och återge företaget en lönsamhet hör enligt min mening en finansiell rekonstruktion. Denna bör ha en sådan omfattning att ytterligare sådant tillskott till företaget inte skall behöva utgå.

Den svenska skogsindustrin är enligt min mening av vital betydelse för den svenska ekonomin. Sysselsättningen inom branschen är betydande. Ca 20% av Sveriges exportintäkter kommer från skogssektorn. Genom den låga importandelen är sektorns betydelse för handelsbalansen större. Fortsatta satsningar inom skogsindustrin i syfte att ta till vara befintliga marknadsmöjligheter är mot denna bakgrund angelägna. Inte minst väsentligt är att den statliga skogsindustrin medverkar till detta.

ASSI:s expansion under 1970-talet har ägt rum samtidigt som den svenska skogsindustrin fått vidkännas stora förändringar i efterfrågemönster och konkurrenskraft. Efter en extrem högkonjunktur för bl. a. skogsindustrin under åren 1973–1974 följde en konjunkturedgång som för första gången efter det andra världskriget innebar en minskad konsumtion av pappersprodukter i Europa. Konsumtionen har därefter ökat men ökningstakten under åren 1977–1981 har varit betydligt lägre än tidigare. För byggnadsindustrin och dess leverantörer har minskningen av byggvolymen varit dramatisk och byggandet ligger i de flesta länder fortfarande på mindre än hälften av den nivå som gällde tidigare. Den svenska byggnadsverksamheten har också sjunkit kraftigt.

Den svenska skogsindustrin förlorade i mitten av 1970-talet sin kostnadsmissiga konkurrenskraft. Genom bl. a. kostnadsutvecklingen i Förenta staterna och Canada kombinerad med förändrade valutakurser torde dock konkurrensförmågan numera vara återställd.

Den svenska produktionen av sågade trävaror och träfiberskivor har minskat under slutet av 1970-talet som ett resultat av låg byggvolym. Antalet sågverk sjunker år efter år medan boardindustrin fortfarande har stor överkapacitet.

ASSI:s utveckling under 1970-talet har, som framgått tidigare, inneburit en stark expansion och hög investeringstakt. Investeringarna har främst tagit sikte på att öka företagets kapacitet för tillverkning av papper och kartong. ASSI har härigenom kunnat nå en hög förädlingsgrad av sin massaproduktion. ASSI:s tidigare sågverksamhet har under perioden koncentrerats till färre sågverk med hög produktionskapacitet. Uppbyggnaden inom förpackningsområdet har inneburit att värdefulla integrationssamband med pappersområdet kunnat tas till vara.

ASSI:s utveckling synes ha legat väl i linje med den allmänna utvecklingen inom skogsindustrin och inneburit att branschens utvecklingsmöjligheter tagits till vara. Till detta kommer att ASSI:s satsningar i många fall skett inom sysselsättningsvaga områden. Satsningarna har därigenom bidragit till att lösa regionala sysselsättningsfrågor.

ASSI:s expansion under senare år har som nämnts inneburit en hög investeringsvolym. Till stor del hänger detta självfallet samman med den höga kapitalintensiteten i främst pappers- och massaindustrin. Investeringarna har genomförts under en period med en genomsnittligt svag skogsindustrikonjunktur och därmed låg resultatnivå och självfinansieringsförmåga. Följden har blivit att ASSI:s expansion i hög grad skett med extern finansiering. ASSI:s skuldbörda har härvid ökat avsevärt och i motsvarande takt även räntekostnaderna. En konsolidering av företaget har inte genomförts i den takt och omfattning som varit nödvändig. En hög investeringstakt inom ASSI under senare år torde visserligen ha varit nödvändig för att säkerställa en fortsatt rationell verksamhet, men jag kan konstatera att den valda expansionstakten varit osedvanligt hög i förhållande till företagets ekonomiska situation och skett under en ökad finansiell obalans. Det finansiella risktagandet har varit stort. Företagets framtida utveckling har härvid kommit att äventyras.

ASSI har i sin hemställan om kapitaltillskott framhållit att företagets tillverkningsenheter och distributionssystem till stor del är ändamålsenliga, tillämplar en modern teknik och uppvisar hög effektivitet. Anläggningarnas avkastningsförmåga är i jämförelse med andra skogsindustriföretag enligt ASSI nu god. ASSI:s prognos över resultatutvecklingen för innevarande och de närmaste åren visar också att företagets olika verksamhetsdelar sammantaget förmår att generera ett rörelseresultat som är bärkraftigt. Det är nu väsentligt att ASSI:s konkurrensfördelar tas till vara och att företaget under de närmaste åren kan konsolidera sin verksamhet och därmed skapa en grund för en fortsatt balanserad utveckling. Företagets räntekostnader är dock f. n. så höga att företagets framtida nettoresultat inte på något sätt kan bidra till en konsolidering. Särskilda åtgärder måste vidtas och jag anser att en finansiell rekonstruktion i första hand bör ske genom ett statligt ägartillskott. Beträffande förutsättningarna för detta vill jag anföra följande.

Som tidigare nämnts har ASSI-koncernen genomgått och genomgår en strukturomvandling med avveckling av olönsamma enheter eller överlåtelse till andra intressenter. Det är nödvändigt att en fortgående strukturrationalisering sker inom ASSI. Företaget måste göra alla ansträngningar för att stärka konkurrenskraften. Företagets resurser måste inriktas på lönsamma eller utvecklingsbara enheter. Produktionsenheter som inte kan bedömas som långsiktigt utvecklingsbara bör avvecklas.

När det gäller kapitaltillskottets storlek bör detta vara av sådan omfattning att det återställer soliditeten inom företaget till en rimlig nivå och

stärker företagets resultatförmåga. Storleken på tillskottet måste härvid bedömas bl. a. utifrån vilken räntebelastning rörelseresultatet från ASSI:s verksamhet långsiktigt kan bära. Väsentligt är också att ASSI:s kapitalstruktur och avkastningsförmåga blir sådana att företagets fortsatta utveckling kan ske på ett ekonomiskt sunt sätt.

Jag vill understryka att avvikelser i förutsättningarna för ASSI:s resultatprognoser kan innebära att det verkliga utfallet kan variera kraftigt. Resultatet påverkas av variationer i främst pris-, valuta- och volymantaganden. Jag har vid min bedömning av lämplig storlek på ett kapitaltillskott till ASSI utgått från den prognos som ASSI redovisar avseende utvecklingen under åren 1982–1984. Jag anser det väsentligt att en finansiell rekonstruktion som syftar till att ge ASSI en långsiktig stabilitet ges en omfattning som gör att företaget kan bemästra effekterna av konjunkturvariationer. Enligt min bedömning bör kapitaltillskottet vara av en sådan storleksordning att det även i framtiden stimulerar ASSI:s styrelse och ledning att förutsättningslöst pröva grundläggande frågor beträffande ASSI:s företagsstrategi och inriktning. Som tidigare nämnts har beräkningar gjorts för att illustrera effekter av olika alternativa tillskott.

Jag förordar mot bakgrund av gjorda analyser att ASSI ges ett statligt ägartillskott av 2 000 milj. kr. för en finansiell rekonstruktion av verksamheten. Medel för detta bör anvisas på ett särskilt reservationsanslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande år.

Det förordade tillskottet innebär avsevärda effekter på ASSI:s soliditet och resultatförmåga. Sålunda kan ASSI:s soliditet vid utgången av år 1984 beräknas uppgå till ca 33 % enligt den resultatprognos som ASSI:s styrelse har presenterat. Jag anser att en sådan soliditetsnivå bör ge företaget goda möjligheter att stå emot de resultatsvängningar som inträder i en konjunkturedgång. ASSI:s finansnetto bedöms kunna minska från i dag ca 13 % av omsättningen till ca 6 % av företagets omsättning. Jag vill framhålla att vid en bedömning av finansnettots storlek bör hänsyn tas till att en relativt högre räntebelastning får anses naturlig i samband med att större nyinvesteringar genomförts. För ASSI:s vidkommande innebär detta att en gentemot konkurrenterna något högre räntebelastning bör vara acceptabel. ASSI:s styrelse har förutsatt att en nedskrivning av vissa anläggningsvärden görs. En nedskrivning av anläggningarna har också lagts in i ovan nämnda omnämnda beräkningar för att illustrera effekter på resultatet och soliditet. I vilken omfattning nedskrivningar skall ske och vid vilka tidpunkter bör företagsledningen bedöma mot bakgrund av vilken resultatutveckling som anses sannolik.

ASSI:s medel- och långfristiga upplåning för den svenska verksamheten utgörs till mer än 40 % av lån i utländsk valuta. ASSI:s styrelse anser det som väsentligt att tillskottet också skall kunna användas till förtida återbetalning av medel- och långfristig upplåning i utländsk valuta.

ASSI har begärt att lånet på 275 milj. kr. med villkorlig återbetalnings-

skyldighet avseende Karlsborgs bruk skall efterges. Resultatutvecklingen vid Karlsborgs bruk väntas även i framtiden vara svag. En eftergift av lånet skulle medge att anläggningarna kan skrivas ned med motsvarande belopp och bidra till att Karlsborg får en tillfredsställande ekonomisk bas. Med en sådan åtgärd bör anläggningen kunna redovisa ett positivt resultat över en konjunkturcykel.

Jag förordar därför att statens lån till ASSI på 275 milj. kr. avseende Karlsborgs bruk efterges. Riksdagens bemyndigande härför bör inhämtas.

Genom det tidigare föreslagna tillskottet på 2000 milj. kr. får ASSI också möjlighet att finansiera de miljöinvesteringar som nu är aktuella vid Karlsborgs bruk.

8 Samordning mellan de statliga skogsföretagen

Frågan om samordning mellan statens skogsförvaltande och skogsindustriella verksamheter behandlades år 1968 i ett riksdagsbeslut (prop. 1968: 103, JoU 1968: 32, rskr 1968: 269) där nu gällande riktlinjer för domänverkets verksamhet och samordningen med ASSI fastslogs. Enligt beslutet skall gälla ett gemensamt ekonomiskt mål för företagen och ske en samordning av deras verksamheter. Då betydande verksamhetsgrenar fanns där beröringspunkter saknades avskrevs frågan om sammanslagning av företagen. Samordningen avsågs i stället i första hand ske via företagens ledningar. Styrelserna för domänverket och ASSI sammansattes av i stort sett samma personer. En ytterligare förutsättning för ett effektivt statligt skogsföretagande var enligt riksdagen att domänverket och ASSI gavs samma betingelser för ett affärsmässigt handlande som dess konkurrerande enskilda företag. Affärsverksformen för domänverket behölls med hänsyn till främst behovet av insyn i markförvaltningen samt svårigheter att överföra statens fastigheter till ett bolag. Vissa ändringar i affärsverksformen skedde dock i syfte att öka verkets möjligheter till affärsmässigt handlande. Riksdagsbeslutet innebar vidare att ett långsiktigt virkesförsörjningssamarbete mellan domänverket och ASSI etablerades.

Samordningen mellan domänverket och ASSI har under senare år varit föremål för vissa överväganden. Således föreslog år 1977 en för företagen gemensam arbetsgrupp att en överföring av domänverkets affärsmässiga verksamhet till bolagsform samt ett samgående med ASSI skulle ske. Genom att personalorganisationerna vid domänverket inte accepterade förslaget kom detta inte att föreläggas regeringen.

Statsföretagsutredningen föreslog år 1978 i betänkandet Statligt företagande i samhällets tjänst (SOU 1978: 85) att domänverkets affärsmässiga verksamhet skulle överföras till ett aktiebolag samt att ASSI skulle få arrendera domänverkets marker inom sina råvarufångstområden i mellers-ta och norra Sverige. Samtliga remissinstanser avstyrkte dock utredning-

ens förslag, men påpekade samtidigt vikten av att verksamheterna inom domänverket och ASSI samordnas i syfte att erhålla ett effektivt statligt skogsföretagande.

Vid sidan av domänverket och ASSI äger staten numera andelar i skogsindustriföretagen Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (Ncb) och Södra Skogsägarna AB (prop. 1978/79:207, NU 1978/79:61, rskr 1978/79:451). Berörda skogsägarföreningar gavs i avtal år 1979 en rätt till återköp av statens aktieandelar i Ncb och Södra Skogsägarna AB. Av bl. a. detta skäl placerades statens aktieposter direkt under staten. Vad gäller Ncb har nämnda avtal upphört genom riksdagens beslut år 1981 om nya kapitaltillskott till bolaget (prop. 1980/81:98, NU 1980/81:49, rskr 1980/81:282). Staten äger nu samtliga A-aktier i Ncb. Genom en successiv emission kommer enskilda skogsägare att via B-aktier äga ca 30% av företagets samlade aktiekapital. Statens ägarandel i Södra Skogsägarna AB är 40%.

Den svenska skogsindustrin genomgår f. n. en intensiv strukturomvandling. Nedläggning av olönsamma enheter, nyinvesteringar samt samarbete över företagsgränser utgör viktiga inslag i omvandlingen. Strukturomvandlingen innebär även en anpassning av industrins råvarubehov till det långsiktiga utbudet av svensk skogsråvara.

Pågående omställningsprocess inom skogsindustrin engagerar även de statliga skogsföretagen. ASSI:s strukturutveckling har tidigare berörts. Inom Ncb och Södra Skogsägarna AB sker f. n. strukturförändringar med sikte på avveckling av olönsamma verksamhetsgrenar och koncentration till utvecklingsbara produktområden. Inom Domänföretagen AB, vars aktier förvaltas av domänverket, sker en löpande strukturutveckling inom främst sågverksamheten.

Domänverkets årliga råvaruutbud motsvarar f. n. ca 15% av skogsindustrins samlade råvaruförbrukning. Ca 35–40% av verkets leveranser går till ASSI. Övrig råvara går till övervägande del till den privatägda industrin. För många företag innebär domänverkets leveranser att dyrbar import av råvara kan undvikas. I sammanhanget bör nämnas att domänverkets avverkningar med hänsyn till skogarnas ålderssammansättning kommer att minska under 1980-talet. Domänverkets nuvarande pris- och leveranspolitik styrs huvudsakligen av en strikt lönsamhetsplanering i enlighet med verkets affärsmässiga huvudmålsättning. Vissa avsteg från detta föreligger dock. Leveranserna till ASSI styrs av den för verket och ASSI gemensamma lönsamhetsmålsättningen. Domänverket har i praktiken även påtagit sig en regional- och sysselsättningspolitisk roll genom ett långsiktigt leveransstöd till ett stort antal inlandssågverk, främst i norra Sverige, samt genom att hålla jämn avverkningsvolym i glesbygd.

Statens huvudsakliga uppgifter i skogsindustrins strukturomvandling är enligt min mening att främja dels regional balans, dels utbudet av skogsråvara. Genom den statliga ägarfunktionen i nämnda skogsföretag – som

tillsammans utgör en betydelsefull del av den svenska skogsindustrin – skapas särskilda möjligheter för lösandet av dessa uppgifter.

En ökad samordning mellan domänverket, ASSI och Ncb bör förbättra det statliga handlingsutrymmet för medverkan i struktumvandlingen inom den svenska skogsindustrin. Företagens produktionsanläggningar samt verkets råvaruleveranser utgör delar i ett samlat strukturmönster, där t. ex. samarbete med andra skogsindustriföretag i syfte att förbättra den svenska skogsindustristrukturen och motverka en regional obalans är både möjligt och angeläget.

Jag vill framhålla att samtliga statliga skogsföretag har en affärsmässigt inriktad målsättning för sina verksamheter. Ur ägarens/statens synvinkel är det därför lämpligt att tillse att företagens verksamheter bedrivs på ett sådant sätt att sammantaget sett den bästa lönsamheten uppnås. Endast härigenom torde statens samlade tillgångar inom det skogsproducerade och skogsindustriella området tas till vara på ett effektivt sätt. Detta var också vägledande vid utformningen av den nuvarande för domänverket och ASSI gemensamma målsättningen. Områden där affärsmässigt motiverade samverkansfördelar enligt min mening bör kunna nås är bl. a. råvaruförsörjning och integration, investerings- och finansiell planering, marknads- och organisationsutveckling m. m.

En fortsatt och breddad samordning mellan de statliga skogsföretagen är mot nämnda bakgrund angelägen. En sådan samordning bör i första hand omfatta samtliga statliga skogsindustriföretag där staten har ett majoritetsägarande. Det är enligt min mening väsentligt att i första hand ta till vara den förändringskapacitet som finns inom företagen själva.

Inom domänverket och ASSI behandlas kontinuerligt olika samverkansfrågor. F. n. innefattar detta främst ASSI:s råvaruförsörjning samt struktursamarbete inom företagens sågverksrörelser. Pågående samordningsarbete inom domänverket och ASSI bör intensifieras och breddas samt även innefatta Ncb. Frågan om att samordna de statliga skogsindustriella tillgångarna är så stor och komplicerad att den bör bli föremål för en särskild analys. Jag avser att senare återkomma med förslag om lämplig samordning av den statliga skogsindustrisektorn. I avvaktan på att frågan har undersökts ingående är jag nu inte beredd att föreslå några ägarmässiga förändringar för de statliga skogsföretagen utöver vad jag tidigare förordat avseende ASSI.

9 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att

1. för *Förvärv av aktier från Statsföretag AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 000 kr.,
2. bemyndiga regeringen att ikläda staten de ekonomiska förpliktelser i övrigt som följer av avtalet mellan staten och Statsföretag.
3. bemyndiga regeringen att förvärva samtliga aktier i Svenska Industrietablerings AB Sveta i enlighet med vad jag har förordat.
4. till *Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 110 000 000 kr.,
5. till *Tillskott till AB Statens Skogsindustrier* för rekonstruktion på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 000 kr.,
6. bemyndiga regeringen att efterge fordran på 275 000 000 kr. på grund av lån till AB Statens Skogsindustrier i enlighet med vad jag har förordat.
7. bemyndiga regeringen att överlåta aktierna i Luossavaara-Kiirunavaara AB, SSAB Svenskt Stål AB och Svenska Industrietablerings AB Sveta till av staten ägda aktiebolag i enlighet med vad jag har förordat.
8. medge att staten utfäster sig att säkerställa Norrbottens Järnverk AB:s möjligheter att fullgöra sina förpliktelser enligt konsortialavtal mellan parterna i SSAB Svenskt Stål AB i enlighet med vad jag har förordat.

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört i fråga om målsättningen för Statsföretagsgruppen och om tillämpningen av offertförfarandet.

10 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för den åtgärd eller det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Avtal

Mellan Statsföretag AB, nedan kallat Statsföretag, å ena sidan, och staten, å andra sidan, har denna dag följande avtal träffats.

Bakgrund

Statsföretag äger samtliga 6 750 000 aktier i AB Statens Skogsindustrier, nedan kallat ASSI, 700 000 aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag, nedan kallat LKAB, och 4 500 000 aktier i Norrbottens Järnverk AB, nedan kallat NJA. Vidare äger Statsföretag 12 500 000 aktier, motsvarande 50 procent av samtliga aktier, i SSAB Svenskt Stål AB, nedan kallat SSAB, och 1 375 000 aktier, motsvarande 50 procent av samtliga aktier, i Svenska Petroleum AB, nedan kallat SP. Förhållandet mellan aktieägarna regleras i vad gäller SSAB genom konsortieavtal av den 15 december 1977 med de ändringar som aktieägarna överenskommit om i avtal av den 5 oktober 1981 och beträffande SP genom konsortieavtal av den 10 juni 1975, i vilket avtal Statsföretag i samband med förvärv av LKAB:s aktier i SP den 1 januari 1978 övertagit alla LKAB:s rättigheter och skyldigheter.

I det följande benämnes ASSI, LKAB, SSAB, SP och NJA gemensamt för Bolagen.

§ 1 Aktieöverlåtelse

Statsföretag överlåter och försäljer och staten förvärvar per den 31 december 1982 samtliga Statsföretags 6 750 000 aktier, envar på nominellt 100 kronor, i ASSI, 700 000 aktier, envar på nominellt 1000 kronor, i LKAB, 12 500 000 aktier, envar på nominellt 100 kronor, i SSAB, 1 375 000 aktier, envar på nominellt 100 kronor, i SP samt 4 500 000 aktier, envar på nominellt 100 kronor, i NJA. Överlåtelsen och försäljningen av Statsföretags aktier i SSAB och SP sker på de villkor för aktieförsäljning och hembudsskyldighet som gäller enligt konsortieavtal mellan aktieägarna och bolagsordning för respektive bolag.

Staten förklarar att Statsföretag till alla delar fullgjort sin upplysningsplikt gentemot köparen med anledning av överlåtelsen av aktierna i Bolagen i vad gäller bl. a. Bolagens ekonomiska ställning samt åtaganden och förpliktelser av olika slag.

§ 2 Köpeskillning m. m.

Köpeskillingen för aktierna i Bolagen skall vara tillhopa 3 012 608 000 kronor med den fördelning på de olika bolagen som anges i *bilaga 1* till detta avtal.

Staten skall snarast möjligt efter det att regeringen enligt § 10 godkänt

detta avtal erlægga köpeskillingen till Statsföretag genom att *dels* kontant betala 2 400 000 000 kronor med villkor att regeringen i samband med beslut om utbetalning av beloppet äger föreskriva antingen att medlen skall insättas på ett särskilt räntebärande konto, från vilket Statsföretag inte utan medgivande av regeringen får lyfta medel, eller användas för förvärv av statsskuldväxlar, *dels* efterge fordringar på Statsföretag om 225 108 000 kronor på grund av lån som staten lämnat Statsföretag för aktieteckning m. m. i SP *dels* ock överta betalningsansvaret för Statsföretags skuld till NJA intill ett belopp av 450 000 000 kronor. Härjämte skall Statsföretag vid samma tidpunkt utan särskilt vederlag till staten överlåta sina fordringar på SP intill ett belopp av 62 500 000 kronor.

Statsföretag skall vidare senast vid i föregående stycke avsedd tidpunkt till NJA kontant återbetala ett belopp motsvarande skillnaden mellan Statsföretags skuld till NJA, vilken skuld uppgår till 530 600 505 kronor, jämte ränta därå till dess betalning sker och 450 000 000 kronor.

Statsföretag äger rätt till utdelning i NJA för år 1982 om 67 000 000 kronor, dock endast i den mån detta står i överensstämmelse med aktiebolagslagens bestämmelser om vinstutdelning. Staten förbinder sig tillse att NJA betalar utdelningen till Statsföretag omedelbart efter det att ordinarie bolagsstämma hållits i NJA år 1983.

§ 3 Aktiebrev

Mot att staten erlägger den § 2 angivna köpeskillingen skall Statsföretag överlämna aktiebrev avseende de överlätna aktierna i Bolagen, vederbörligen transporterade in blanco och i förekommande fall tillsammans med kuponger och talonger.

§ 4 Konsortialavtal

Per den 31 december 1982 inträder staten i Statsföretags ställe i konsortialavtal av den 15 december 1977 rörande SSAB så som det ändrats genom avtal av den 5 oktober 1981 och i konsortialavtal av den 10 juni 1975 beträffande SP. Staten övertar följaktligen per nämnda dag alla Statsföretags rättigheter och skyldigheter enligt konsortialavtalen.

Genom statens övertagande av Statsföretags aktier i SP kommer samtliga aktier i SP att ägas av staten, till följd varav konsortialavtalet den 10 juni 1975 rörande SP upphör att gälla per den 31 december 1982.

§ 5 Fordringar

Staten förklarar sig införstådd med att Statsföretag den 31 december 1982 till NJA överlåter sin fordran på LKAB, vilken fordran efter amortering och betalning av upplupen ränta till Statsföretag den 30 december 1982 uppgår till 405 000 000 kronor. NJA skall den 31 december 1982 erlægga betalning för den övertagna fordran på LKAB genom att överlämna en revers till Statsföretag på motsvarande belopp. Villkoren i den av NJA

utfärdade reversen skall överensstämma med de lånevillkor som gäller mellan Statsföretag och LKAB med undantag för att NJA:s skuld till Statsföretag inte skall vara efterställd bolagets övriga skulder och förpliktelser.

§ 6 *Borgensförbindelser m. m.*

Staten åtager sig att verka för att Statsföretag i förekommande fall utan kostnad friskrivs från borgens- och ansvarsförbindelser för bolagens lån och andra förpliktelser samt från skyldigheter med avseende på Bolagen som kvarstår från den tidpunkt då Statsföretag förvärvade vissa av dessa.

§ 7 *Statsföretags åtagande i egenskap av aktieägare*

Per den 31 december 1982 övertar staten från Statsföretag alla de rättigheter och skyldigheter av vad slag de vara må som Statsföretag har i sin egenskap av aktieägare i Bolagen och som grundar sig på lag, bolagsordning eller i förekommande fall konsortialavtal med övriga aktieägare. Statens övertagande av här nämnda rättigheter och skyldigheter innefattar således även sådana anspråk som framdeles eventuellt riktas mot Statsföretag i dess egenskap av tidigare aktieägare i Bolagen och som härflyter ur lag, bolagsordning eller i förekommande fall konsortialavtal mellan aktieägarna. Statsföretag garanterar att några sådana anspråk inte riktats mot Statsföretag och förklarar sig inte känna till några omständigheter som skulle kunna ligga till grund för krav mot Statsföretag i dess egenskap av aktieägare i Bolagen.

§ 8 *Styrelse och revisorer*

Statsföretag svarar för att nuvarande av bolagsstämman valda styrelseledamöter och revisorer i Bolagen på begäran av staten ställer sina platser till förfogande på bolagsstämma i anslutning till den i § 2 avsedda tidpunkten utan krav på annan ersättning än arvode till styrelseledamöter efter de normer som gäller inom Statsföretagsgruppen och skälig ersättning till revisorerna för utfört arbete.

Staten förbinder sig att på nästkommande ordinarie bolagsstämma i Bolagen rösta för att nuvarande styrelseledamöter beviljas ansvarsfrihet för sin förvaltning för tiden fram till den dag då de entledigas från sina uppdrag under förutsättning att Bolagens revisorer tillstyrker sådan ansvarsfrihet.

§ 9 *Twist*

Twist rörande detta avtal, dess innehåll, tillkomst, giltighet eller tillämpning, så ock annan twist härflytande ur rättsförhållandet mellan parterna på grund av avtalet får inte hänskjutas till domstol utan skall avgöras genom skiljedom enligt gällande lag om skiljemän vid tidpunkten för skiljeförfarande ansökan.

§ 10 *Giltighet m. m.*

Regeringen kommer – under förutsättning att riksdagen fattar de beslut som behövs härför – att slutligt godkänna avtalet.

Avtalet förutsätter för sin giltighet godkännande av

1. Gränges AB såvitt avser överlåtelsen av Statsföretags aktier i SSAB till staten samt statens överlåtelse därefter av dessa aktier till NJA och statens inträde i Statsföretags ställe samt NJA:s inträde i statens ställe i konsortialavtalet mellan aktieägarna i SSAB;
2. berörda långivare till Statsföretag och innehavare av Statsföretag utställda obligationer på oförändrade villkor.

Skulle skriftligt godkännande enligt punkterna 1 och 2 ovan inte föreligga senast den 15 januari 1983 eller skulle regeringen inte ha godkänt avtalet senast den 31 mars 1983, skall detta avtal vara utan verkan, i vilket fall ingendera parten äger rätt till anspråk mot andra parten.

Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

Stockholm den 12 november 1982

STATEN

STATSFÖRETAG AB

Bilaga 1 till avtal mellan
Statsföretag AB och staten
den 12 november 1982 om
förvärv av aktier m. m.

Fördelning av i avtalet överenskommen köpeskilling

Av den enligt i avtalet för aktierna i Bolagen överenskomna köpeskillingen om tillhoppa 3 012 608 000 kronor belöper

570 000 000 kronor på aktierna i ASSI

780 000 000 kronor på aktierna i LKAB

1 050 000 000 kronor på aktierna i SSAB

162 608 000 kronor på aktierna i SP

450 000 000 kronor på aktierna i NJA

3 012 608 000

Bilaga 2

ASSI-koncernen

Struktur

Resultatenhet	Omsättning 1982 milj. kr.	Ort/kommun	Antal anställda	Huvudprodukter
Produktområde				
<i>Byggmaterial</i>				
ASSI Trä		Seskarö/Haparanda Karlsborg/Kalix Pitea Skinnskatteberg Karlskoga Stockholm	116 240 287 160 280 22	Sågade trävaror Sågade trävaror Sågade trävaror Sågade trävaror Sågade trävaror Gemensam förs. avd.
	693		1 105	
ASSI Board		Piteå Skinnskatteberg	130 414	Träfiberskivor Träfiberskivor
	132		544	
Etri Fönster AB ¹		Norsjö Sparreholm/Flen Uddevalla		Fönster Fönster Fönster
	135		597	
Fem försäljningsbolag Stab		Utlandet Stockholm	17 5	
	960		2 268	
Produktområde				
<i>Papper</i>				
ASSI Karlsborg	520	Kalix	761	Blekt cellulosa Kraftpapper
ASSI Kraftliner	843	Piteå	796	Kraftliner
Frövifors Bruk AB	304	Lindesberg	630	Dryckeskartong Oblekt cellulosa
Örebro Pappersbruk AB	203	Örebro	350	Karton Säckar Plastbelagt papper
FS-Karton GmbH ²	354	Lyskland	566	Kartong
ASSI Utveckling		Pitea	30	Laboratorium
Sex försäljningsbolag Stab		Utlandet Stockholm	20 12	-
Summa	2 224		3 165	

¹ Swedish Match delägare med 25 % av aktiekapitalet² Swedish Match delägare med 10 % av aktiekapitalet

Resultatenhet	Omsättning 1982 milj. kr.	Ort/kommun	Antal anställ- da	Huvudprodukter
<i>Förpackning</i>				
Dansk Kraftemballage A/S	216	Danmark	550	Wellpappemballage
Dolan Packaging Ltd	286	Storbritannien	932	Wellpappemballage
Förenade Well AB	363	Eslöv	752	Wellpappemballage
ASSI Well GmbH	151	Västtyskland	318	Wellpappemballage
Wellkartong AG	88	Schweiz	143	Wellpappemballage
Summa	1 104		2 695	
Koncernstab m. m. Serviceenheter		Stockholm	95	
Norrlandsverkens råvarukontor		Piteå	187	
Mellansvenska råvarukontoret		Arboga	75	
Hareholmsterminalen		Piteå	5	
Intern eliminering	- 116		-	
Totalt ASSI	4 172		8 490	

Innehåll	sid.
1 Inledning	2
2 Statsföretagsgruppens ekonomiska utveckling	3
2.1 Moderbolagets utveckling	5
3 Organisatoriska förändringar av Statsföretagsgruppen	6
3.1 Förvärv av LKAB, SSAB och NJA	7
3.2 Förvärv av ASSI	8
3.3 Förvärv av Svenska Petroleum	9
3.4 Köpeskilling, aktietransaktioner, m. m.	9
4 Målsättning för Statsföretagsgruppen	10
4.1 Offertförfarandet	13
5 Ekonomiska effekter på Statsföretag av förändringar i gruppens sammansättning	15
5.1 Moderbolagets resultat och ställning åren 1982–1984	17
5.2 Svetab	19
5.3 Beroxo AB	20
6 Förlusttäckning i Regioninvest	21
7 Finansiell rekonstruktion av ASSI	23
7.1 ASSI:s ekonomiska utveckling åren 1974-1981	24
7.2 ASSI:s kapitalbehov	26
7.3 Förslag till statliga insatser	28
8 Samordning mellan de statliga skogsföretagen	31
9 Hemställan	34
10 Beslut	34
 Bilaga 1	 35
Bilaga 2	40